

[Ole Vig Jensen]

Ændringsforslag nr. 1-4
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5
forkastedes, idet 59 stemte for, 70 imod.

Ændringsforslag nr. 6, § 1, således ændret,
og § 2
vedtoges uden afstemning

Lovforslagets overgang til tredje behand-
ling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted).

Lovforslaget går herefter til fornyet be-
handling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Anden behandling af lovforslag nr. L 78:

*Forslag til lov om ændring af forskellige
uddannelses-, tilskuds- og styrelseslove m.m.
(Delegations- og klagebestemmelser).*
(Fremsat 20/11 85. Første behandling
29/11 85. Betænkning 10/4 86).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænk-
ningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet
ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforsla-
get og spørgsmålet om lovforslagets overgang
til tredje behandling sattes til forhandling
under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-39, ændringsforslaget, § 40, således
ændret, og § 41
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behand-
ling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til
tredje behandling uden fornyet udvalgsbe-

handling. Hvis ingen gør indsigelse mod det-
te forslag, betragter jeg det som vedtaget.
(Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forhandling om redegørelse nr. R 10:

*Finansministerens redegørelse af 19. februar
1986 om indsatsen mod flaskehalsproblemer
på arbejdsmarkedet.*

(Redegørelsen anmeldt 19/2 86. Redegø-
relsen givet 19/2 86. Beslutning om forhand-
ling 19/2 86).

Forhandling

Jytte Andersen (S):

At det ikke er et praktisk problem, vi skal
løse, fremgår af finansministerens redegørel-
se til folketinget om indsatsen mod
flaskehalsproblemer på arbejdsmarkedet. Det
fremgår faktisk flere steder, at flaskehals-
problemet ikke kan påvises. Påstandene i
rapporten overstiger langt de reelle kendsger-
ninger.

Når det er sagt, skal det dog ikke betviv-
les, at der kan være tendenser til stigende
ubalance på visse snævre felter på arbejds-
markedet: ingeniørområdet og mellemtekn-
ikerområdet. Disse tendenser vil naturligvis
forstærkes, hvis regeringens hårdhændede
uddannelsespolitik fortsættes.

Redegørelsen hviler på et meget spinkelt
og et meget unuanceret grundlag. Dertil
kommer, at det antal personer, som det på et
tidspunkt blev tilkendegivet manglede som
arbejdskraft, er af meget lille størrelsesorden.
På et tidspunkt fik embedsmændene opgjort
det samlede behov for arbejdskraft, som ikke
kunne fremskaffes umiddelbart, til 5.455 per-
soner, hvilket svarer til 0,25 pct. af den sam-
lede beskæftigelse.

Specialarbejderforbundet og KAD har
analyseret det påståede flaskehalsproblem ud
fra et ønske om at ville medvirke, såfremt
der eksisterede et problem. Regeringen vil nu
afsætte 125 mill. kr. til at løse et problem af
denne størrelsesorden. Hvis regeringen med
samme ildhu ville løse hele den yderligere
arbejdsløshed, skulle den bruge 52 mia kr.
Det ville i sandhed være en indsats imod
arbejdsløsheden.

[Jytte Andersen]

Men det er heller ikke løsningen af arbejdsløshedsproblemet, der er regeringens overordnede målsætning, ej heller at få løst væsentlige arbejdsmarkedspolitiske problemer. Når regeringen har sat problemet om flaskehalse på arbejdsmarkedet på dagsordenen, skyldes det andre forhold. Af regeringens egen redegørelse fremgår det direkte, at det overordnede mål er at fastholde indkomstpolitikken og forhindre et lønpres. Regeringen vil med alle midler sørge for at forhindre, at der opstår mangel på arbejdskraft forskellige steder i samfundet.

Det skal dog understreges, at det på intet tidspunkt af rapporten fremgår, at paradoksproblemet eksisterer, ej heller er der dokumentation for, at problemet vil opstå. Det eneste, rapporten skriver, er, at det ikke kan afvises, at problemet vil opstå.

Men regeringen opnår selvfølgelig en række andre fordele ved at sætte punktet på dagsordenen. Den får det til at fremtræde i offentligheden, som om flaskehalsproblemet er det helt afgørende og betydningsfulde arbejdsmarkedspolitiske problem, der skal løses her og nu. Derved får den også lyset væk fra det største problem, vi har, nemlig den endnu alt for store arbejdsløshed på omkring 1/4 mill. personer. Regeringen får mulighed for at køre nogle af sine mere ideologiske målsætninger om fleksibilitet, decentralisering og markedsstyring på banen, uden at disse begreber er diskuteret og undersøgt til bunds.

Regeringen mener, at der skal sættes ind over en bred front for at løse de påståede flaskehalsproblemer.

For det første ønsker regeringen en effektivisering og styrkelse af arbejdsformidlingssystemets indsats. Der skal indføres EDB-formidling i større udstrækning, så man alle steder i landet kan få oplysninger om de arbejdssøgende et bestemt sted.

Det lyder fint, det lyder glimrende. Men det får mig til at spørge ministeren, om han kan bekræfte eller afkræfte de seneste oplysninger fra arbejdsformidlingssystemet. Er det korrekt, at der ikke skal etableres EDB i 1986, og at der i forbindelse med 1987-budgettet afskediges 145 medarbejdere i arbejdsformidlingssystemet?

Når regeringen lancerer et begreb som decentralisering, kunne man forestille sig, at det skete ud fra et ønske om nærhed og de-

mokrati, men hvem er det egentlig, indflydelsen skal tages fra, og hvem er det, den skal gives til? Regeringen forestiller sig, at indflydelsen skal flyttes fra centrale organer til mere lokale brancheudvalg. Brancheudvalgene har i dag ansvaret for udviklingen af uddannelsesindhold og tilkendegiver selvfølgelig også uddannelsesbehovets omfang. Alle erkender i dag de indlysende fordele, der er ved, at vi har en ensartet uddannelse overalt i landet. Kun derved kan der sikres en høj, ensartet kvalificering af medarbejdere, og kun herved kan der være sikkerhed for, at uddannelserne repræsenterer samme værdi overalt i landet. Det siger sig selv, at dette også er den bedste garanti mod kommende flaskehalsproblemer.

Det er rigtigt, at der i dag er problemer i forbindelse med at få tilgodeset uddannelsesbehovene i forskellige erhverv, men dette problem har ikke styringsmæssige årsager. Problemet ligger alene i utilstrækkelige bevillinger i forhold til arbejdsmarkedets angivne uddannelsesbehov. I forhold til 1985 nedskæres aktiviteten på specialarbejderskolerne i 1986 med 6 pct. på grund af manglende bevillinger. I forhold til de angivne behov og de midler, der er ansøgt om efter seriøst udvalgsarbejde i skoleudvalg og brancheudvalg, som styres af arbejdsmarkedets parter lokalt og centralt, nedskæres aktiviteten i 1986 med 21 pct., og det rammer bredt over alle arbejdsmarkedsuddannelserne, over alle specialarbejderuddannelserne.

Specialarbejderskolerne mangler penge til udstyr og kurser i ny teknologi. Det er netop et af de behov, som regeringens flaskehalsrapport tilkendegiver for så vidt angår alle erhvervs- og brancheområder. Der mangler som sagt penge, der mangler bevillinger til driftsmidler, der mangler penge til ordinær anskaffelse af udstyr, der mangler penge til undervisningsudstyr i ny teknologi, der mangler penge til udviklingsarbejde, og der mangler penge til læreruddannelser. Konklusionen er således, at regeringen med sin besparelspolitik faktisk skaber flaskehalsproblemer i fremtiden.

I forbindelse med kvindernes uddannelses- og erhvervsvalg er vi i socialdemokratiet enige i, at det er væsentligt at få øget tilgangen af kvinder til væksterhvervene. Der må sættes på en opprioritering af ligestillingsarbejdet, vejledning og information, men der må også

[Jytte Andersen]

tages mere direkte midler i brug: bedre transportmuligheder, bedre muligheder for at klare de familiemæssige situationer, daginstitutioner og andre familiepolitiske foranstaltninger.

Rapporten peger på nødvendigheden af samordning mellem grunduddannelse og efteruddannelse. Socialdemokratiet deler denne opfattelse og medvirker gerne til en sådan udvikling, men det forudsætter naturligvis, at arbejdsmarkedets parter inddrages.

Regeringens fromme ønske om, at virksomhederne skal sikre en bedre personale- og uddannelsesplanlægning med oplysninger om kortsigtede og langsigtede arbejdskraftbehov, kan vi kun støtte. Vi er dog sikre på, at dette problem ikke kan løses via en informationskampagne. Langt mere konstruktivt ville det være, hvis det blev sikret, at der på alle arbejdspladser blev indført beskæftigelsesgaranti og tryghedsaftaler, at man udarbejdede investeringsplaner og teknologiudviklingsplaner samt personaleudviklings- og uddannelsesplanlægning i samarbejdsudvalgenes regi.

Hele flaskehalsproblemet og lanceringen af begrebet er kun taget op, fordi virksomhederne ikke kan gøres ansvarlige for de tilkendegivelser vedrørende arbejdskraft, de fra tid til anden lader tilflyde arbejdsformidlingen og offentligheden i almindelighed.

For at bøde på situationen i dag og i fremtiden vil vi derfor foreslå følgende løsningsmodeller:

- at virksomhederne gøres økonomisk ansvarlige for oplysninger om behov for arbejdskraft, de ikke indfrier, hvis de har belastet samfundet med udgifter til etablering af uddannelser eller organisering af andre arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger,

- at overvågningen af arbejdsmarkedet effektiviseres, bl.a. ved at virksomhederne pålægges en pligt til at anmelde ledige job,

- at der snarest gennemføres betalt frihed til uddannelse, som er den eneste reform, der kan sikre en bred almen kvalificering af den store gruppe, der i dag er arbejdsløs, og samtidig løse en stor del af arbejdsløshedsproblemet,

- at der tilføres erhvervsuddannelserne flere ressourcer med henblik på at øge uddannelsernes kvalitet,

- at det sikres, at der tilføres arbejdsmarkedsuddannelserne økonomiske ressourcer svarende til de angivne behov,

- at der sikres en bred konsulentbistand og et forbedret udviklingsarbejde i forhold til branche- og efteruddannelsesudvalg,

- at det sikres, at der igangsættes udførlige kvalifikations- og behovsundersøgelser, samt

- at der forudsættes en styring af erhvervsuddannelserne og de arbejdsmarkedsuddannelser, der foregår igennem de ordinære styringsorganer.

Flaskehalsproblemet eksisterer ikke. Vi ønsker som andre et smidigere og bedre arbejdsmarked. Det skabes først og fremmest gennem tryghed i ansættelse, bedre arbejdsmiljø og et højt generelt uddannelsesniveau, hvilket under alle omstændigheder sikrer de mest udsatte grupper på arbejdsmarkedet.

Vi ønsker ikke – og vi synes, det er en uanstændig mistænkeliggørelse af de arbejdsløse – at man lancerer begrebet flaskehalsproblemer.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg vil bede om, at man respekterer den røde lampe.

Jette Thomsen (KF):

Jeg vil gerne takke finansministeren for denne rapport. Jeg vil også gerne takke den tidligere arbejdsminister. Allerede for et års tid siden arbejdede jeg med paradoksproblemerne i et lille udvalg i den konservative folketingsgruppe, så jeg er personligt glad for denne rapport; jeg var formand for dette udvalg, og efter et halvt års tid afleverede vi en rapport, som nu har afstedkommet, at regeringen går effektivt ind i problemerne.

Vi har oplevet efterkrigstidens stærkeste beskæftigelsesvækst, så det er jo intet under, at vi diskuterer flaskehalsproblemer. Socialdemokratiet og fagbevægelsen mener, at flaskehalsproblemerne omfang er stærkt overdrevet. Ja, vi har lige hørt i dag, at det slet ikke kan eksistere med 220.000 ledige.

Vi påstår, at der er flaskehalsproblemer, endda så alvorlige, at mangelen på kvalificeret arbejdskraft bremser opsvinget i mange virksomheder, og denne diskussion vil sikkert fortsætte i dag – desværre.

Men vi ved altså, at der gennem længere tid er kommet klare tilkendegivelser fra arbejdsmarkedsnævn, arbejdsformidlingschefer og arbejdsgivere om, at der i flere og flere

[Jette Thomsen]

regioner og inden for flere og flere fagområder er vanskeligheder med at skaffe medarbejdere til ledige stillinger. Jeg synes, at meget ville være nået, hvis vi i dag kunne diskutere, hvordan vi kommer videre, i stedet for at bruge kræfter og tid på at gentage, hvor meget ledigheden steg, mens hr. Svend Auken var arbejdsminister, og hvor mange job der er skabt under den borgerlige regering – for at diskutere kendsgerninger er spild af tid. Dermed kunne vi med hjælp fra en god opposition meget hurtigere få løst problemerne.

Jeg indrømmer, at flaskehalsproblemer er en vanskelig størrelse at opgøre præcist, og man kan altid diskutere det aktuelle omfang, det er bare ikke så interessant i denne sammenhæng. Det er nemlig ikke blot den helt aktuelle situation, der er afgørende, men først og fremmest tendenserne og udsigterne for fremtiden, og her viser alle fremskrivninger og prognoser, at balanceproblemerne forværres i takt med en fortsat beskæftigelsesstigning i den private sektor og et uddannelsesmønster, der ikke ændres med samme hastighed.

Vi skal altså dels overvinde de nuværende flaskehalsproblemer, dels forberede os på at løse de fremtidige. Jeg tror, det er helt afgørende, ja, jeg tror slet ikke, det kan lade sig gøre at løse disse problemer uden et tæt samarbejde mellem parterne, for det drejer sig om helt praktiske problemer, der kræver praktiske løsninger. Målet er ganske enkelt – og det kan vi vel blive enige om – at få flest muligt i arbejde. Det er ikke et spørgsmål om holdninger og ideologi. Derfor må der være de allerbedste forudsætninger for et godt samarbejde, og det er nødvendigt for at få flere af fagbevægelsens medlemmer i arbejde hos arbejdsgiverne.

Som det nævnes i redegørelsen fordres der god vilje og en aktiv indsats, ikke mindst i retning af større samarbejdsvilje hos organisationerne og en vis nedbrydning af faggrænser, så jeg synes, det er glædeligt, at regeringen allerede har haft kontakt med arbejdsmarkedets parter, og at der er etableret et samarbejde om at realisere redegørelsens tanker på dette område.

I fagbevægelsen er der en betydelig skepsis over for decentralisering, ikke mindst uden for uddannelsesområdet. Man frygter vel, at fagbevægelsens indflydelse reduceres i

takt med decentraliseringen, men en meget lokal indsats og styring er det allervigtigste, for arbejdsmarkedsproblemerne er vidt forskellige fra område til område. I Midtjylland brænder det på i tekstil- og beklædningsindustrien og træ- og møbelindustrien. Andre steder er det f.eks. jern- og metalområdet, der er problemet.

Virksomhedernes behov inden for den enkelte branche kan også være forskellige fra område til område eller fra virksomhed til virksomhed, derfor er det vigtigt at give bedre muligheder for at forme lokale løsninger på lokale problemer. Ja, jeg mener ligefrem, at man inden for et nærmere begrænset område bør nedsætte en slags udvalg, som først og fremmest skal kortlægge, hvilke uddannelsessteder man her råder over, hvilken erhvervsstruktur man har, og hvilket menneskemateriale man har at arbejde med.

Når det så er gjort, skal der udarbejdes noget langt mere enkelt vejledende materiale, som indeholder alle muligheder og steder for uddannelse, efteruddannelse og omskoling og muligheder for kompensation for tabt arbejdsfortjeneste.

Hele det område, som hedder efteruddannelse og omskoling, er en labyrint, som er håbløs at finde rundt i. Mange steder føler man ligefrem, at det er hemmeligheder, og kun meget få aner, hvor de skal henvende sig med deres ønsker og krav. Ja, også hvem der sidder i bestyrelserne for de enkelte uddannelsessteder, er ukendt for de fleste. Det er derfor vigtigt for mig at sige, at for mig er dette her ikke enten sort eller hvidt, men disse problemer mener jeg er ret generelle.

Det er også generelt, at virksomhederne er alt for dårlige til at formulere deres behov, ligesom de har været for dårlige til at omskole og efteruddanne deres medarbejdere. Også det må der ændres på. Det gælder ganske vist ikke de allerstørste af vore virksomheder, da de nok skal få deres ønsker igennem, men det er et stort problem for de små og mellemstore virksomheder, og det er jo dem, vi har flest af.

Et sådant udvalg bør bestå af repræsentanter for kommuner, arbejdsmarkedsnævn og uddannelsessystemet, men også for arbejdstagere og arbejdsgivere.

Et sådant udvalg burde også kunne koordinere den store viden, der allerede findes i lokalområderne. I hver eneste skole, enhver

[Jette Thomsen]

kommune, enhver fagforening, enhver arbejdsgiverforening eller arbejdsformidling er der en person, der har til opgave udelukke de at beskæftige sig med uddannelses-, beskæftigelses- og omskolingsmuligheder. Disse personer har bare indtil nu ikke koordineret deres arbejde godt nok. Jeg mener, at både ressourcer og viden på området er til stede; de skal altså bare koordineres endnu bedre, og så skal de bruges.

I den forbindelse kan der peges på, at der i dag bruges adskillige ressourcer til bl.a. voksenuddannelse. Arbejdsmarkedsuddannelsernes samlede budget er på ca. 1,6 mia kr., og når fru Jytte Andersen siger, at budgettet er nedskåret med 6 pct. i 1986, så er det altså blot 6 pct. af det ønskede budget, så det er lidt ligesom når man ønsker sig julegaver.

Decentralisering er et spørgsmål om at få lidt mere for disse penge ved i højere grad at få dem anvendt i overensstemmelse med de lokale behov. Jeg forestiller mig, at man inden for det enkelte område, specialarbejderkurser, efteruddannelse af faglærte, erhvervsuddannelser m.v., får gennemdrøftet, hvilken form og hvilken grad af decentralisering der er hensigtsmæssig, altså en helt praktisk og nøgtern vurdering af tingene; men jeg indrømmer, at ord som decentralisering og fleksibilitet er ret vide, så jeg vil da gerne spørge ministeren om, hvad der konkret sigtes imod, når der tales om decentralisering i redegørelsen.

Som det er nævnt i redegørelsen, er det af stor betydning for en indsats mod flaskehalsproblemerne, at arbejdsformidlingen og arbejdsmarkedsnævnene er i stand til at pege på, hvor problemerne er, og hvad de består i, så i denne sammenhæng er det af stor betydning, at arbejdsformidlingen er inde i en god udvikling, hvor virksomhederne får større tillid til AF og bruger den i stadig større omfang.

Samtidig skal det siges, at denne udvikling bestemt ikke bør være slut, og der er et stort behov for at indføre EDB i formidlingen over hele landet og ikke bare som nu her i hovedstadsområdet. Den serviceorienterede linje over for såvel arbejdssøgende som virksomheder skal forstærkes, for arbejdsformidling er jo ikke bare et spørgsmål om den konkrete formidling af en person til et bestemt job; AFs opgaver bliver i stigende grad

også et spørgsmål om at få systematiseret og formidlet information om arbejdsmarkedsudviklingen.

Da den store beskæftigelsesfremgang finder sted uden for de traditionelle kvindeområder, skal kvindernes uddannelses- og beskæftigelsesmønstre ændres, men det kræver et opgør med myter om, hvad piger kan, og hvad piger ikke kan, og der skal gøres op med myter om, hvad det er for et arbejde, der udføres i bl.a. industri og håndværk. Heller ikke på dette område må man være ensidig, men desværre er det stadig sådan i dag, at pigerne stort set vælger mellem 30 forskellige uddannelser, medens drengene vælger mellem langt flere. Der skal appelleres ikke blot til kvinderne, men bestemt også til arbejdsgiverne, til tillidsrepræsentanterne og til de unge pigers forældre.

Til slut vil jeg igen understrege mit håb om, at vi i det mindste kunne blive enige om målet og derefter blive enige om et godt og konstruktivt samarbejde om midlerne. Redegørelsen er jo en blanding af konkrete og mere generelle retningslinjer for indsatsen. Under alle omstændigheder er det nok det vigtigste, at denne redegørelse følges op så hurtigt og effektivt som muligt.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Fru Jette Thomsen sagde med stor alvor og megen patos i stemmen, at vi må tage flaskehalsproblemet alvorligt, at vi ikke må bagatellisere det, at vi må gøre noget ved det.

Ja men hvordan kan det så være, at finansministeren ikke konkretiserer problemet noget som helst sted i rapporten? Hvorfor får vi ikke konkret og specificeret at vide, hvor stort det er inden for hvert enkelt område? Jern og metal f.eks.? Hvor stort det er inden for bygge og anlæg? I hvilke regioner det er størst? Og hvad der skal gøres regionsvis? I stedet får vi kun nogle luftige tanker om, at det er inden for jern og metal, inden for møbelindustrien, inden for træarbejderne og inden for nærings- og nydelsesmiddelindustrien.

Så kan man ikke lade være at slå efter, hvor mange arbejdsløse der er inden for de områder, og det viser sig da, at der faktisk er over 9 pct. inden for dem alle sammen med undtagelse af jern og metal, hvor procenten

[Elisabeth Bruun Olesen]

er nede på 5. Hvordan kan der være så store flaskehalsproblemer inden for nærings- og nydelsesmiddelindustrien, når man har så stor en arbejdsløshed? Den modsætning svarer rapporten heller ikke på.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Fru Jette Thomsen nævnte, at der var behov for lokale udvalg for at dække de aktuelle behov, som virksomhederne måtte have. I den anledning vil jeg gerne henlede fru Jette Thomsens opmærksomhed på, at der jo allerede i dag i stort omfang foregår en aktivitet for at imødekomme virksomhedernes ønsker. Jeg har så sent som i går fået en besvarelse fra arbejdsministeren, som taler om, at der for 5,5 pct.s vedkommende foregår uddannelsesaktiviteter på specialarbejderskolerne, som helt klart knytter sig til virksomhedernes egne udtrykte behov, og 11 pct. af uddannelsesaktiviteterne foregår på selve virksomhederne. Så den mulighed for at tilgodese virksomhedernes aktuelle behov udnytter vi allerede i dag, idet der findes næsten 40.000 kursusuger, som helt har tilknytning til virksomhedernes egne behov. Derfor er der absolut ikke behov for nye udvalg.

Fru Jette Thomsen nævnte også nogle af de fagområder, hvor vi i rapporten specielt peger på problemer. Rent faktisk er det sådan, at der netop i de fagområder, som rapporten selv omtaler: bygge og anlæg, jern og metal, træ- og møbelindustrien, tekstil og nærings- og nydelsesmidler, er 19.965 ledige i dag. Der er faktisk ledighed inden for de områder, som rapporten peger på skulle have specielle problemer i henseende til at skaffe arbejdskraft.

De 6 pct., jeg talte om, vedrører specialarbejderskolerne. Rent faktisk er det sådan, at man inden for metalindustrien i udvalgene selv har nedskåret uddannelsesaktiviteten med 15 pct., og så kommer direktoratet med den udmelding til skolerne, at der oven i det skal skæres 9,3 pct. ned, så der foregår altså en reel nedgang, en beskæring af muligheden for at imødekomme de behov, som både fru Jette Thomsen og jeg er optaget af at få imødekommet.

Jette Thomsen (KF):

Jeg er helt enig med fru Jytte Andersen i, at der er lokale initiativer i gang, og jeg er oven i købet meget lykkelig for, at det er lettere at samarbejde om at få løst de problemer i de lokale områder, end det åbenbart er herinde. Derude ved man, hvad det drejer sig om, og dér kan man sætte sig sammen på begge sider af bordet og få det klaret. Men det er ikke helt godt, og der mangler altså stadig væk en koordinering. Der er en viden om, hvad der foregår; den skal blot koordineres. Det kan da godt være rigtigt, at der går en del ledige rundt også inden for bygge og anlæg og jern og metal, men der er jo også nogle geografiske problemer, og jeg var i min indledningstale inde på nogle områder, hvor der var større problemer også geografisk.

Man kan altså enten stå med en forkert uddannelse, eller man kan bo et forkert sted, og derfor kan vi ikke se bort fra, at der kan være enkelte ledige på disse områder.

Fru Elisabeth Bruun Olesen siger, at rapporten overhovedet ikke peger på, hvor disse paradoksproblemer er. Ja men det gør vi ikke, fordi de områder hvor der er problemer eller flaskehalse i dag, måske er nogle helt andre områder i morgen. Der foregår en meget hurtig udvikling inden for erhvervslivet, og det er denne rivende udvikling, der netop medfører, at der opstår flaskehalse.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Det er ikke rigtigt, fru Jette Thomsen, at der skulle være uenighed herinde, og at der skulle være modstand mod at få imødekommet nogle uddannelsesbehov. Rent faktisk er den nye lov om arbejdsmarkedsuddannelserne vedtaget af et enigt folketing, og heri har vi jo lagt det nye element ind, at virksomhederne kan gå hen på skolerne og rekvirere uddannelse. Denne indtægtsdækkede virksomhed, som vi har åbnet for i arbejdsmarkedsuddannelsessystemet, er knap nok virkeliggjort, men der er muligheder i dag, og det er derfor, jeg siger, vi er enige om, at vi så vidt muligt skal tilgodese lokale uddannelsesbehov. Vi kan konstatere, at der er et enigt folketing, som allerede på nuværende tidspunkt giver de muligheder, som er nødvendige, og det eneste, der er tilbage, og som der

[Jytte Andersen]

er uenighed om, er de nødvendige bevillinger. Det er bevillinger, der mangler.

I 1985 blev der skåret ned på erhvervsuddannelserne med 140 mill. kr., og så kommer man altså nu med 125 mill. kr., som skal afbøde det en lille smule. Men det er i virkeligheden at lappe på nogle nedskæringer og forringelser, som denne regering sammen med det radikale venstre har været ansvarlige for. Der er altså ikke uenighed om substansen, uddannelse, der er uenighed om, at der skal bevillinger på bordet. Det er imidlertid det eneste, der kan løse dette problem, og det peger rapporten desværre ikke på, og den konservative ordfører tilkendegav heller ikke, at der var tale om nødvendige bevillinger.

(Kort bemærkning).

Stillinger (SF):

Det, der bringer mig på talerstolen, er fru Jette Thomsens lidt hånlige omtale af de nedskæringer, der har været på specialarbejderskolerne. Der blev sagt, at det kun var på 6 pct., og det blev nærmest affejet af fru Jette Thomsen, der sagde, at det var ideelle behov og derfor ikke var så slemt. Ja men tror fru Jette Thomsen, at specialarbejderskolerne tilbyder disse kurser for sjov? Disse kurser er jo i virkeligheden lavet på baggrund af arbejdsgivernes ønske om arbejdskraft og er måske netop et forsøg på at imødekomme det såkaldte flaskehalsproblem. For mig at se virker det, som om det er to helt forskellige holdninger, man har, og egentlig er det et bevis på, at dette flaskehalsproblem ikke er så reelt, som regeringen gerne vil gøre det til.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

- Denne redegørelse om flaskehalsproblemer handler ikke kun om fremtidige flaskehalsproblemer. Der står i den, at man på grundlag af oplysninger indsamlet hos AF peger på, at der er udprægede flaskehalsproblemer inden for jern og metal, inden for bygge og anlæg, men at de også findes inden for nærings- og nydelsesmiddelindustrien. Det vil sige, at man mener, der er et problem i dag, men man konkretiserer på intet tidspunkt det problem, vi står i her og nu. At der er nogle fremtidige problemer, vil jeg da ikke benægte, for det vil der da altid være i et dynamisk

samfund. Spørgsmålet er, hvordan man analyserer behovene i forhold til fremtiden. Det er også en politisk beslutning, hvordan man mener at arbejdsmarkedet i fremtiden skal udvikles, men mine spørgsmål gjaldt det første.

Endelig vil jeg også spørge, hvordan man nogen sinde skal få unge mennesker, medmindre de altså selv har lyst, til at blive bygningshåndværkere. I øjeblikket er der ikke så stor arbejdsløshed, men det er ikke ret mange år siden, at jeg selv arbejdede i en arbejdsløhedskasse for bygningshåndværkere, hvor der var mellem 20 og 30 pct. arbejdsløse. Hvordan tror man man kan få folk til at blive det, når man bruger det som en regulator for økonomien? Enhver ved i dag, at arbejdsløsheden venter forude for bygningshåndværkere igen og igen, når regeringen finder det opportunt, og det har den jo lige gjort med det indgreb, vi fik i julen.

(Kort bemærkning).

Jette Thomsen (KF):

Hr. Stillinger spurgte, om jeg troede, specialarbejderkurserne blev lavet for sjov. Nej, det vil jeg sandelig ikke håbe de gør – de er forhåbentlig tilpasset erhvervslivet – men det kan jo være, at denne omstilling skal ske en lille smule hurtigere med den fart, udviklingen forløber med i erhvervslivet. Og til at tilgodese disse omstillinger og de nye uddannelser er der jo altså også bevilget 125 mill. kr. ekstra; de skal også bruges til teknologi og til forskning.

Elsebeth Kock-Petersen (V):

Det er i virkeligheden utroligt, at debatten om en redegørelse som den, regeringen her lægger frem, kan afstedkomme så mavesure bemærkninger fra socialdemokratiet. I virkeligheden er udgangspunktet jo et andet, for der er jo tale om et positivt problem. Vi slås herinde med så mange sure og negative problemer, men her er der jo tale om et problem, der er opstået som følge af, at vi har haft en meget kraftig stigning i beskæftigelsen, og at virksomhederne fortsat har behov for at ansætte flere. Det er et problem i dag, og vi kan diskutere, hvor stort det er, men vi har altså et stort antal arbejdsløse – stadig væk for stort – og vi har samtidig virksomheder, der siger, at de inden for nogle geogra-

[Elsebeth Kock-Petersen]

fisk og fagmæssigt afgrænsede områder kan have vanskeligheder ved at få den ønskede arbejdskraft.

På baggrund af sådanne oplysninger og statistikker er det da helt naturligt, at regeringen også må fremlægge sit bud på en løsning af problemerne. Det er et problem i dag og vil jo også blive det fremover, hvis regeringens politik kan give de samme positive beskæftigelsesmæssige udslag, som den hidtil har gjort.

Erhvervslivet og dets organisationer har et stort og selvstændigt ansvar for at løse dette problem, og det samme gælder de fremtidige lønmodtagere og deres organisationer. Det ville være så trist og destruktivt, hvis virksomhederne troede, de blot kunne løse problemet ved at stjæle hinandens medarbejdere, og det ville være så trist og destruktivt, hvis lønmodtagernes organisationer på grund af en stiv struktur og organisation forhindrede deres medlemmer i at få en mulig beskæftigelse.

Jeg synes, der er grund til at fremhæve dette, fordi det ikke kun er et spørgsmål om, hvilke initiativer regering, folketing og centrale myndigheder skal tage, men også er et spørgsmål om, at den organisationsstruktur, vi har, og de opfattelser, der er i erhvervslivet og blandt lønmodtagerne, selvfølgelig også præger løsningen af dette problem.

I den forbindelse er det helt klart, at også kvindernes holdning spiller ind, og derfor er det selvfølgelig også en vigtig del af bestræbelserne at være med til at give kvinderne oplysninger om beskæftigelsesmuligheder i andre end de traditionelle kvindefag.

Men igen her er det vigtigt at sige, at det er en bedre måde at lave den form for oplysningsarbejde på, som man f.eks. har gjort inden for Jernets område, hvor parterne selv prøver at tilpasse oplysning, vejledning og agitation i forhold til kvindegruppen, end at man gør det med et stort, forkromet, centralt fastsat system fra regeringens, folketingets og centraladministrationens side.

Men selvfølgelig har det offentlige også et ansvar, et ansvar, der er placeret tværministerielt – arbejdsministeriet, undervisningsministeriet og industriministeriet vil jo være involveret i den slags ting – og det har vi selvfølgelig igennem fastsættelse af de regler, der bliver lavet, og selvfølgelig også igennem de betalinger, der sker inden for undervis-

nings- og uddannelsessystemet. Selvfølgelig bør det offentlige og regeringen også prøve at lave systemerne og reglerne så fleksible, at de i højere grad kan tilpasse sig de behov, der opstår.

Derfor er jeg glad for, at redegørelsens overskrifter netop er den decentrale indsats og markedsstyringen. Jeg vil faktisk takke for, at man overhovedet ikke, så vidt jeg har kunnet se, bruger ordet planlægning. Jeg synes, det netop er udtryk for en erkendelse af, at det i det virkelige liv vil være umuligt at planlægge – lave langtidsplanlægning – på dette område, fordi mennesker og deres ønsker forandrer sig, og fordi virksomheder og deres behov forandrer sig. Jeg er derfor glad for, at det er den decentrale indsats og markedsstyringen, der er sat som overskrifter med henblik på at fremme fleksibiliteten og ansvarligheden.

Men jeg tror også, det er vigtigt at sige, at indsatsen skal tage udgangspunkt i det virkelige liv – det har nogle af de tidligere ordførere været inde på. Det er selvfølgelig glimrende, at man forhandler med de forskellige organisationer, hovedorganisationer og centralt placerede organisationer, men det er også vigtigt netop at tale med de mennesker, der ude i lokalområderne måske kan komme med nogle forslag til løsningsmodeller. Vi kan godt lave rapporter, systemer og undersøgelser, og måske kan vi også endelig få EDB inden for arbejdsformidlingssystemet – jeg tror, det er over ti år siden, at socialdemokratiske arbejdsministre sagde, at nu skulle man sandelig have det gennemført så hurtigt som muligt – men jeg tror, det er meget vigtigt ikke bare at fokusere på systemer, rapporter og undersøgelser, men også meget jordnært prøve at inddrage de mennesker ude i lokalområderne, der står med de konkrete problemer.

Til sidst vil jeg gøre nogle betragtninger om det mere diffuse, der hedder den holdningsmæssige indsats, for selvfølgelig er det, som redegørelsen nævner det, et spørgsmål om ny teknologi, om uddannelse og om tilbud inden for uddannelsesområderne – det er alt sammen meget rigtigt og nødvendigt – men jeg tror også, man skal være opmærksom på, at det ikke kun er et spørgsmål om teknologi og uddannelsesmæssige tilpasninger, men at der i høj grad også er tale om nogle holdningsmæssige spørgsmål, hvor

[Elsebeth Kock-Petersen]

skolerne, samfundet og politikerne i almindelighed også har et ansvar. For mig at se er der helt klart behov for en større respekt for håndens arbejde, for indsatsen på arbejdspladsen i det private erhvervsliv.

Jeg kan ikke lade være med som afslutning at fremdrage nogle betragtninger, som fru Dagmar Andreasen, der jo er kendt herinde i huset, fremfører i en bog, K. Helveg Petersen har været med til at sætte sammen, og hvor hun netop siger:

»Jeg kan ikke få ind i mit hoved, hvorfor man vil køre alle unge igennem en faguddannelse; derved skaber man jo netop paradoksproblemet, fordi man giver alle en faguddannelse. Det er ikke det, der er brug for. Vi kan godt bruge dem, fordi de har fået en faguddannelse, men fagforeningerne ønsker det jo ikke. Jeg har haft en flok arbejdsløse magistre herude, og de spurgte: hvad kan I bruge en arbejdsløs magister til? Og vi kunne sige: det, at I er magistre, skal ikke komme jer til skade, hvis I ellers er parat til at tage fat.«

Jeg tror, det er fantastisk vigtigt, at vi ikke overser, at vi skal have større respekt for håndens arbejde og for indsatsen på arbejdspladsen i det private erhvervsliv, og at vi, selv om vi får en uddannelse i vore unge år, forhåbentlig kan være så fleksible selv, at vi også er indstillet på, at der kan ske nogle ændringer, således at andre arbejdsopgaver kan betragtes som lige så spændende som dem, man måske oprindeligt blev uddannet til.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Fru Elsebeth Kock-Petersen kunne ikke forstå, at vi havde nogle syrlige bemærkninger, når der nu kom 125 mill. kr. mere på bordet. Rent faktisk er det ikke 125 mill. kr. ekstra. Baggrunden er nogle besparelser i 1985 på omkring 140 mill. kr. og nogle besparelser i 1986, der beløber sig til omkring 110 mill. kr. Så kommer man altså med 125 mill. kr., men har overhovedet ikke taget stilling til, hvor de penge skal komme fra, for det vil man først tage stilling til, i det øjeblik man fremsender aktstykker til finansudvalget. Der er ikke taget stilling til, hvor disse penge skal tages fra. Vi kan risikere, at det betyder yderligere besparelser på nogle ud-

dannelsesområder både i undervisningsministeriet og i arbejdsministeriet, og det har vi selvfølgelig nogen skepsis over for.

Fru Elsebeth Kock-Petersen var endvidere optaget af, at virksomhederne også havde et ansvar, og det er i virkeligheden i den anledning, jeg bad om ordet. Er venstres ordfører også indstillet på, at virksomhederne skal have en højere grad af forpligtelse i forhold til f.eks. arbejdsformidlingsystemet? Jeg nævnte i min ordførertale, at vi synes, der skal være en pligt til at give oplysning til arbejdsformidlingen, når man har ledige job på sin virksomhed. Jeg sagde også, at jeg synes, at virksomheder, når de får specialarbejderskolerne til at etablere uddannelser – og det sker faktisk i et vist omfang – fordi de siger, de kan bruge f.eks. 15–20 svejsere, men hvor det efterfølgende viser sig, at de måske kun skal bruge én, og hvor der altså bruges nogle offentlige ressourcer til den uddannelsesaktivitet, bør have en eller anden form for økonomisk ansvar.

(Kort bemærkning).

Stillinger (SF):

Det, der bringer mig på talerstolen, er fru Elsebeth Kock-Petersens ikke vrede over, men altså negative holdning til, at vi ikke er helt så positive, som hun ønskede. Ja men vi synes da, det er positivt, at man vil løse et problem, og jeg mener, at det ikke er det, der er problemet. Problemet er nok, at vi har mere end 200.000 ledige i dag, og regeringens initiativer for disse mennesker har så sandelig ikke været videre positive. Men det lader til, at der er kommet nye toner ind, og det er da glædeligt, hvis det er tilfældet. Spørgsmålet er så, om vi kan forvente den samme positive holdning til det modsatte paradoksproblem, nemlig at der er mere end 200.000 ledige og samtidig er 200.000, som egentlig gerne vil have arbejde. Jeg kan for mit vedkommende sige, at jeg med forventning imødeser det beløb, som regeringen eller i hvert fald regeringspartierne vil være med til at afsætte til at løse det problem, der er nok så væsentligt som det, der omtales her.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Kock-Petersen (V):

[Elsebeth Kock-Petersen]

Nej, det, jeg undrede mig over i forhold til fru Jytte Andersens indlæg, var såmænd ikke diskussionen om de 125 mill. kr.; det var faktisk dette, at flaskehalsproblemet og flaskehalsdiskussionen jo netop er opstået, fordi virksomhederne fortsat har brug for yderligere arbejdskraft. Siden denne regering trådte til, har vi fået skabt omkring 150.000 nye arbejdspladser; det er dog en beskæftigelsesmæssig indsats, der basker, når det samtidig tages i betragtning, at det først og fremmest er inden for det private erhvervsliv. Derfor siger jeg, at baggrunden for, at et flaskehalsproblem opstår, i en vis forstand er positiv, eftersom det er udtryk for en kraftig stigning i beskæftigelsen.

Fru Jytte Andersen stillede det konkrete spørgsmål, om man skulle give virksomhederne en direkte forpligtelse til at melde, hvor mange inden for en bestemt kategori man manglede på hver enkelt virksomhed. Jeg tror ærlig talt ikke, det er nogen god måde at løse problemer på at pålægge en masse forpligtelser; jeg tror netop, man kan planlægge sig ud af en diskussion som denne her. Jeg tror, det er meget rigtigere, som redegørelsen også er inde på – og det skal så være et svar på det andet spørgsmål – at man netop på baggrund af et samarbejde med de involverede parter finder ud af, hvorledes det vil være muligt at lave en bedre markedsstyring, og det vil også kunne betyde, at man indfører en brugerbetaling på forskellige områder. Så får man mulighed for at lave en styringsmekanisme også over for virksomhederne.

Til hr. Stillinger vil jeg sige, at det, der er helt afgørende – og det er jo stadig væk også udgangspunktet for denne diskussion – er ikke, hvor mange penge regeringen sætter af til at løse de beskæftigelsesmæssige problemer, for det har jo netop vist sig i det praktiske liv, at det afgørende er spørgsmålet om, hvilken generel økonomisk politik der bliver tilrettelagt. Og de resultater, der har vist sig på dette område, er det bedste bevis overhovedet, for som vi kan læse ud af tallene, er der sket en meget kraftig forbedring i beskæftigelsen, og at den oven i købet især er kommet de unge til gavn, synes jeg da er en god og en positiv ting.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg vil gerne minde fru Elsebeth Kock-Petersen om, at hele baggrunden for rapporten – og jeg forstår meget vel, at finansministeren ikke har taget det med som bilag – har været et rundspørge i arbejdsformidlingerne for at finde ud af, hvor mange arbejdspladser der egentlig var ledige. Det beløb sig til 5.455 pladser, og det skal jo ses på baggrund af, at der stadig væk er 220.000 arbejdsløse, og det skal også ses på baggrund af, at man i den samme periode har skåret kraftigt ned på uddannelsesaktiviteterne, og derfor kan der selvfølgelig godt være nogle ubalanceproblemer.

I fru Elsebeth Kock-Petersens første indlæg fremhævede hun stærkt, at der ikke var nogen styring, ikke nogen planlægning i rapporten. Rent faktisk er der noget i rapporten, som jeg også tidligere har rost, nemlig at man var optaget af, at virksomhederne tilrettelagde en planlægning for deres personalepolitik og rekrutteringspolitik, for det er jo netop grundlaget for, at både vi herinde og også uddannelsesinstitutionerne ude omkring i samarbejde med virksomhederne kan tilrettelægge en sådan uddannelsespolitik, at vi ikke kommer ud i nogle flaskehalsproblemer på et senere tidspunkt. Det er i virkeligheden det, der er perspektivet, og det er det, vi egentlig mener rapporten skulle have behandlet mere præcist. Men dertil kræves planlægning både herindefra og fra virksomhedernes side.

Søvndal (SF):

Hvis man havde forventet en visionær redegørelse fra finansministeren om forslag til løsninger af uddannelsesbehovet på arbejdsmarkedet, synes jeg, man bliver slemt skuffet. Der er utrolig lidt konkret i denne redegørelse om de virkelige flaskehalse, nemlig arbejdsmarkedsuddannelserne, de faglige uddannelser og situationen inden for arbejdsformidlingen.

Redegørelsen er bygget således op, at den indledende giver udtryk for regeringens selvtilfredshed og selvros – det kan der måske være behov for – og så de mere kendte ord fra plusordskataloget: »her går det godt«, »markedsstyring« osv. I øvrigt følger der en række hensigtserklæringer og meget løse målsætninger, og som de konkrete bud er der

[Søvdal]

tilbage: flere ingeniøruddannelser, omskoling af langvarigt uddannede, kvinder over i mandefagene og mobilitetsfremmende ydelser.

Jeg synes, der er mange paradokser i denne redegørelse om det, der tidligere er blevet kaldt paradoksproblemet, hvis regeringen alvorligt mener, der er flaskehalsproblemer. Det mest paradoksale er, at regeringen de sidste tre år drastisk har beskåret arbejdsformidlingen, de tekniske skoler og specialarbejderskolerne og dermed er direkte medvirkende årsag til, at der kan komme til at mangle uddannet arbejdskraft, samt at regeringen i øvrigt på en række punkter ikke har foretaget sig noget.

Jeg vil nævne fire paradokser, som jeg synes er de mest iøjnefaldende.

Fru Elsebeth Kock-Petersen var inde på, at det er vigtigt, at de folk, der er tættest på ude lokalt, er dem, man lytter til og giver indflydelse. Så sent som i Jydske Tidende i søndags kunne man læse om, at 140 ledige i Sønderjylland måtte sige nej til job, fordi specialarbejderskolen i Åbenrå er økonomisk i klemme. Jeg hørte også fru Elsebeth Kock-Petersen tale om, at det ikke var så godt med en central styring. Jeg synes, eksemplet her tyder på det modsatte, at det faktisk ville være en fordel, om man styrede en lille smule.

Grunden til, at man ikke kan uddanne de 140, der altså er job til, er, at der er kommet besked fra undervisningsministeriet om at spare 1,5 mill. kr. Det samme gør sig gældende på andre specialarbejderskoler. De står med ønsker om uddannelser lokalt, de står med ledig kapacitet, men mangler driftskapital.

Jeg skal nævne et par nøgletal fra specialarbejderuddannelserne. Der blev i 1985 brugt 507 mill. kr., i 1986 er det skåret ned til 491 mill. kr. Er det ikke paradoksalt i den situation, vi står i? Specialarbejderskolerne har alene for 1986 indsendt yderligere ønsker for i alt 96 mill. kr. for at kunne imødekomme ønsker om lokale uddannelser. Sker der noget her?

Det andet paradoks: på de tekniske skoler er der fra 1984 til 1987 dels gennemført, dels planlagt besparelser på i alt 338 mill. kr. eller 20 pct.

Konsekvensen er et årligt fald i antallet af uddannelsespladser, der er langt større end de 5.455 ubesatte job, der nævnes i redegø-

relsen for en dag i efteråret 1985, hvor redegørelsens tal er hentet ind. Fra 1984 til 1986 har der været et fald på 5.600 pladser på de tekniske skoler. Situationen her i sommer er den, at der er 45.850, der har søgt optagelse på de tekniske skoler, men der er kun 35.000 pladser, altså en mangel på langt over 10.000 pladser. Det er et problem, der talmæssigt er dobbelt så stort som det meget omtalte flaskehalsproblem.

Et af de områder, der i redegørelsen specielt nævnes at have et flaskehalsproblem, er jern og metal. Her er situationen på de tekniske skoler den, at der er over 1.000 flere tilmeldinger, end der var i 1985. Der mangler i alt 1.700 pladser. En af grundene til, at der mangler mange pladser specielt inden for jern og metal, er i øvrigt, at mange piger har søgt jern og metal; hvor tallet kun var 5 pct. i 1985, er det fordoblet i 1986.

Et af de konkrete mål ifølge redegørelsen er at få piger over i traditionelle mandefag. Men hvad nytter det, når der ikke er plads?

Vi har i SF noteret os i den forbindelse, at undervisningsministeren har været ude med en garanti. Hvis løftet om, at ingen, der søger, vil blive afvist, skal holdes – og det er vel sådan set meningen med løfter – vil der blive travlt rundt omkring. Der skal bygges til på nogle tekniske skoler, der skal købes udstyr ind, der skal købes maskiner osv. Det er klart, at vi fra SFs side vil holde meget nøje øje med området her og se, om undervisningsministeren nu også holder sine løfter, for ellers bliver konsekvensen afvisninger i et omfang, vi hidtil aldrig har set.

Det tredje paradoks, jeg vil drage frem, er, at med mellemrum kommer dette med paradoksproblemer eller flaskehalsproblemer fra arbejdsgiverne. Jeg synes, et stort paradoks i den forbindelse er, at kun 20 pct. af DAs medlemsvirksomheder finder det umagen værd at henvende sig til AF, når de mangler arbejdskraft. Hvorfor har arbejdsgiverne, som fru Jytte Andersen var inde på, egentlig ikke anmeldelsespligt? Jeg hørte fru Elsebeth Kock-Petersen forklare det med, at man ikke kunne lide tvang og sådan noget, men når man tænker på arbejdsmarkedsområdet som sådan, når det gælder lønmodtagere og lønmodtagerorganisationer, er man da ikke så bange for at bruge tvang. Hvad er det for en særret, der gør, at virksomheder på den ene side kan sige: vi mangler arbejdskraft, men

[Søvndal]

på den anden side ikke behøver at foretage sig noget?

Det fjerde paradoks, jeg vil nævne, er, at regeringen efter min opfattelse har været utrolig passiv. Der nævnes i redegørelsen mangel på EDB-uddannelser. I de sidste 5 år har der været fremsat ønske om en ny uddannelse for EDB-assistenten. Det er et fælles oplæg fra uddannelsesstederne, arbejdsgiverne og de berørte faglige organisationer, og der foreligger et betækningsbidrag; det har i øvrigt foreligget længe.

Alle berørte er enige i, at der bør foretages en revision af den gamle bekendtgørelse fra midt i 1970, men regeringen foretager sig ikke noget. Det er dog paradoksalt, fordi der her efterspørges arbejdskraft, specielt af de små virksomheder, der jo ikke selv kan udanne deres EDB-folk.

Som sagt har det været, synes jeg, skuffende at se, hvad regeringen vil gøre ved de påståede paradoksproblemer, som i høj grad er selvskabt, fordi der er skåret i de grundlæggende arbejdsmarkedsuddannelser, de tekniske skoler og arbejdsformidlingen.

Men også den grundholdning, der gennemsyrrer denne redegørelse, nemlig at uddannelser mere og mere skal gøres til helt snævre erhvervsuddannelser helt på erhvervslevets præmisser, og at kun tekniske uddannelser vægtes og eksisterer i regeringens univers, er vi i SF modstander af.

Hvis fremtidens behov for uddannelse skal imødekommes, er der brug for en helt anden indsats, der for det første sikrer de unge en god grunduddannelse, og som for det andet sikrer en videreuddannelse specielt for dem, der kun har fået ringe del i samfundets uddannelsesstilbud i øvrigt.

Betalt frihed til uddannelse trænger sig på. Men ikke mindst er der brug for en helt speciel indsats over for kvinderne, for som bekendt er arbejdsløsheden mere og mere ved at udvikle sig til en ren kvindearbejdsløshed.

Jeg vil slutte af med nogle spørgsmål:

Hvad har regeringen tænkt at foretage sig, sådan at specialarbejderskolerne, der står med ønsker om uddannelse, der står med ledig kapacitet, men mangler driftskapital, kan komme i gang med at udanne nogle folk?

Hvad vil man gøre ved det paradoks, at der faktisk, hvis der ikke meget snart bliver

bygget og købt inventar ind, kommer til at mangle EFG-pladser til sommer?

Hvad vil man gøre ved det paradoks, at kun 20 pct. af DAs medlemsvirksomheder bruger arbejdsformidlingen?

Hvad vil man gøre ved det paradoks, at et betækningsbidrag vedrørende EDB-uddannelserne har ligget i lang tid, og selv om der er enighed mellem de berørte organisationer, er der ikke sket noget?

Den sidste bemærkning, jeg vil komme med, er til fru Elsebeth Kock-Petersen. Jeg hørte hende sige, at det var vigtigt i disse år at skabe respekt for håndens arbejde, og det er jeg meget enig i. Jeg vil så spørge, om den bagvendte logik er den, at den, man elsker, tugter man. Der er vel noget voldsomt modsætningsfyldt i, at når det, man respekterer mest, er håndens arbejde, er det netop inden for de områder, man har skåret mest på de basale uddannelser. Det kan jeg ikke få til at hænge sammen.

Estrup (RV):

Som andre vil jeg også gerne takke finansministeren for redegørelsen. Løsningen af de såkaldte flaskehalsproblemer er en væsentlig forudsætning for, at den økonomiske politik, som har været ført i nogle år, også fremover kan vise gode resultater og bringe os væk fra afgrunden og nærmere den ønskede balance. Ikke mindst er en forudsætning for at komme videre i indsatsen mod arbejdsløsheden, at vi udnytter alle muligheder for at udfylde ledige job, hvor de opstår.

Det er uacceptabelt fra et samfundsøkonomisk synspunkt, men måske især fra den enkelte arbejdsløses synspunkt, hvis der på samme tid i et væsentligt omfang findes både ledige job og ledige personer, men hvor personer og job blot ikke passer sammen, fordi samfundet ikke godt nok eller tidligt nok har bestræbt sig på at forudse udviklingen.

Redegørelsen rejser derfor en væsentlig diskussion og giver en god oversigt over de områder, hvor en indsats kan have betydning.

Alligevel melder der sig en vis skuffelse efter læsningen af redegørelsen, for hvor på arbejdsmarkedet var det egentlig helt præcist, at problemerne blev konstateret? Og hvad var det så for konkrete forholdsregler, regeringen ville tage for at få has på problemer-

[Estrup]

ne? Ingen af delene bliver egentlig rigtig afklaret. Der gøres ikke noget forsøg på at kvantificere problemet i form af et større eller mindre antal ubesatte job i bestemte erhverv.

Det skal jeg ikke bebrejde finansministeren. Sådan nogle skøn er nødvendigvis meget usikre og bundet af det øjebliksbillede af arbejdsmarkedet, som på den måde tegnes.

Værre er det, at vi heller ikke får en analyse af de mekanismer, som skaber flaskehalsene. Hvis man vil gøre sig håb om at fjerne og allerhelst forebygge sådanne barrierer på arbejdsmarkedet, må minimumskravet være, at man kan give et signalement af problemet, at man nogenlunde præcis kan sige, hvor og i hvilket omfang det på længere sigt er galt.

Det har eksempelvis ikke stor interesse i dag at vide, at der i efteråret og vinteren 1985 var et stort efterspørgselspres i bygge- og anlægssektoren, hvis der er grund til at tro – som jeg tror, der er – at denne situation vil forsvinde af sig selv i løbet af 1986.

Det, det derimod drejer sig om, er at løse et langsigtet strukturelt problem.

Jeg tror, finansministeren har undervurderet betydningen af at analysere og forklare flaskehalsproblemet. Først og fremmest er dette naturligvis nødvendigt for at finde de rigtige løsninger i arbejdsmarkedspolitikken, men det er ikke mindre vigtigt, at der skabes forståelse for problemet i den offentlige debat, og at denne forståelse breder sig til begge sider af arbejdsmarkedet.

Erkendelsen af, at der er tale om fælles problemer og fælles interesser for virksomheder og lønmodtagere, er væsentlig. Ellers giver man de bagstræveriske kræfter på arbejdsmarkedet og i den politiske debat for let spil.

Det bliver for let at slippe igennem med en argumentation, som siger, at så længe der findes 220.000 fuldtidsledige på årsbasis, er det uvæsentligt og alene udtryk for regeringens undervurdering af ledighedsproblemet, at der eksisterer nogle få tusinde arbejdspladser, som ikke umiddelbart kan besættes, for hvor skal resten af de arbejdsløse gå hen?

Det kan ikke understreges tit nok, at dette billede af arbejdsmarkedet er totalt misvisende. Mere end 700.000 personer berøres årligt af arbejdsløshed, men af dem er kun en brøkdæl, i dag mindre end 10 pct., ledige hele

året. Resten finder efter kortere eller længere tid ny beskæftigelse.

Det drejer sig altså om mere end 650.000 ledige, der på denne måde finder tilbage på arbejdsmarkedet hvert år.

Hvor kommer disse job fra? Ja, det er for størstedelen ikke gennem arbejdsformidlingen. I øjeblikket besættes der vel årligt ca. 100.000 pladser gennem AF. Mere end en halv million job skaffes altså til veje ad andre kanaler.

Derfor er det ikke særlig interessant at tælle sammen, hvor mange ledige job der hver måned findes på formidlingskontorerne. Det kan højst give en fornemmelse af, hvilken vej udviklingen går på arbejdsmarkedet.

Bortset fra gruppen af egentlige langtidsledige, som frembyder særlige problemer og derfor, som det er sket i det seneste år, kræver en særlig indsats, så drejer det sig i stort omfang om at skabe betingelser, så de, der er midlertidigt ledige, er det i en kortere periode end i dag. En afgørende betingelse for, at det kan lykkes, er, at der tages nye initiativer hos virksomhederne, og at der til at matche de jobmuligheder, som herved opstår, skabes nye og forbedrede kvalifikationer hos arbejdsstyrken. Det drejer sig om udvikling og omstilling på begge sider af arbejdsmarkedet. Men forudsætningen for dette er, at begge parter erkender, at det statiske verdensbillede ikke duer. Vi kan ikke løse ledighedsproblemet ved passivitet.

Det er på denne baggrund, at Kvindeligt Arbejderforbunds og SiDs rapport fra marts i år med titlen: »Paradoksproblemer – fup eller fakta?« virker så bagstræverisk og er så frustrerende læsning. Det hedder på side 12 i rapporten:

»Flaskehalsproblemet eksisterer ikke. Alligevel tager regeringen initiativ til kriselignende ændringer i uddannelsespolitikken og i AF-systemet.«

Og i følgebrevet til folketingets medlemmer hedder det:

»Rapportens hovedkonklusion er, at det er meget svært at se begrundelsen for, at regeringen har afsat 125 mill. kr. til at afhjælpe et problem, som der ikke findes dokumentation for.«

Og fru Jytte Andersen har jo gentaget disse bemærkninger her i dag et par gange.

Dette er efter min mening en rendyrket strudsementalitet. Man kan kun håbe, at den

[Estrup]

holdning ikke er typisk for fagbevægelsen, men at det bærende synspunkt i stedet er det, som LO, FTF og AC gav udtryk for i efteråret 1984 – da ledigheden i øvrigt var væsentlig højere end i dag – i forbindelse med høringsvaret vedrørende arbejdstilbudsordningen. Det hedder her:

»Dertil kommer, at strukturændringerne på arbejdsmarkedet foregår med øget styrke og stigende hast. Risikoen for, at der opstår en situation på arbejdsmarkedet, hvor et betydeligt antal job ikke kan besættes på trods af en høj arbejdsløshed (det såkaldte paradoksproblem) er derfor nærliggende, medmindre såvel arbejdsløse som de beskæftigede opnår de tilstrækkelige uddannelseskvalifikationer.«

Den holdning er der til gengæld perspektiv i.

Som sagt er vi enige med finansministeren i en lang række af de mulige initiativer, som nævnes i redegørelsen. Vi er også enige i, at problemet kan deles op dels i en informations-, vejlednings- og overvågningsopgave, dels i en fornyelses- og uddannelsesopgave, men vi synes, forslagene er for lidt konkrete og for meget har karakter af hensigterklæringer. Derfor vil jeg gerne slutte af med at pege på nogle bestemte punkter, hvor vi umiddelbart finder behov for en indsats.

Vi har for det første brug for nu at få en afklaring omkring arbejdsformidlingens rolle og muligheder. Beskyldningerne for at ødelægge formidlingssystemet gennem helt uholdbare nedskæringer har gennem længere tid føjet gennem luften. Arbejdsministeren har derimod fastholdt, at det alene drejer sig om nødvendig rationalisering og effektivisering. Vi kan ikke længere have en situation, hvor påstand står mod påstand, nu må vi have en kulegravning, som udmunder i en redegørelse til folketinget. Denne må så danne grundlag for en beslutning om AFs dimensionering og de deraf afledte nødvendige bevillinger, og jeg vil gerne understrege, at det radikale venstre finder, at arbejdsformidlingssystemet har en overordentlig vigtig rolle at spille i omstillingsprocessen.

Dernæst et par ord om uddannelsesinitiativer. Det har været nævnt fra flere sider i dag, at der er problemer vedrørende arbejdsmarkedsuddannelserne, og jeg vil gerne melde mig som en af dem, der føler, at der er problemer på dette område.

Vi har måttet konstatere, at indsatsen i 1986 er lavere, end den var i 1985, og det tror jeg er en uholdbar situation. Jeg mener, det er vigtigt, at vi får øget midlerne på dette område. Jeg mener, det er nødvendigt, at en del af de penge, som nu er sat af, de 125 mill. kr., faktisk bruges på arbejdsmarkedsuddannelserne, og jeg mener, at vi i den forbindelse også må overveje, hvordan vi bedre får de ledige ind i systemet.

Dernæst må man sige, at på en række områder har vi fået taget initiativer med virkning også på lang sigt. Det gælder efteruddannelsesloven, og det gælder 10 punkts programmet for voksenundervisningen; det er nogle gode ting, som vil virke i den kommende tid. Men jeg tror, vi i langt højere grad nu må interessere os for princippet livslang uddannelse. Det er også et af de principper, som er nødvendige, hvis vi skal have kvinderne ind i nogle virkelig fornuftige og konstruktive uddannelsesvalg. For mange kvinder vil i den kommende tid opdage, at de har valgt forkert i uddannelsessystemet, og de har behov for at komme tilbage i uddannelsessystemet.

Endelig skal jeg som det allersidste nævne, at jeg tror, vi har behov for at afsætte en særlig pulje til uddannelse og fornyelse. Det er muligt, at vi i højere grad skal trække også på arbejdsmarkedets ressourcer i den forbindelse, og jeg vil her godt minde om, at man i Sverige faktisk har lavet en sådan fornyelsesfond, som rummer op til 8 mia kr. Det kunne være, at der dér var nogen inspiration at hente for os i folketinget.

(Kort bemærkning).

Søvndal (SF):

Jeg synes, hr. Estrup kom med et på nogle punkter godt kritisk indlæg især over for de hensigterklæringer, der foreligger, som er meget lidt konkrete, og det er det, der giver mig anledning til et par spørgsmål. Jeg tænker på de kritiske kommentarer til redegørelsen, ikke så meget til SiDs og KADs rapport, den synes jeg nok kunne give overvejelser om nogle helt andre ting.

Hr. Estrup nævnte, at de radikale ville kigge noget mere på AFs rolle, åbenbart af lidt angst for de besparelser, der er sket, og jeg vil stille det spørgsmål, som fru Jytte Andersen stillede før: vil de radikale være med

[Søvndal]

til at indføre en anmeldelsespligt over for arbejdsformidlingen, da det jo er sådan, at det kun er 20 pct. af jobbene, der formidles gennem arbejdsformidlingen, og man kunne tænke sig, at det var en af måderne at effektivisere hele paradoksproblemet kraftigt på?

Dernæst: jeg hørte også, at de radikales ordfører var bange for, at der manglede penge til arbejdsmarkedsuddannelserne på specialarbejderskolerne. Jeg nævnte i min ordførertale, at der allerede nu ligger ønsker om projekter lokalt for 96 mill. kr., og det vil sige, at alene det at efterkomme de uddannelsesønsker, der allerede nu ligger på specialarbejderskolerne, vil tage hele den pulje, der er afsat. Når man så tænker på alle de andre ting, der også skal ske, er det vel klart, at det ikke kan klares med en pulje på 125 mill. kr. Vil de radikale være med til at støtte økonomiske forslag, der går videre, for at gøre noget effektivt ved et eventuelt fremtidigt paradoksproblem og for at sørge for en bedre grunduddannelse?

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Hr. Søvndal stillede mig et par spørgsmål. For det første vedrørende en anmeldelsespligt for arbejdsgiverne. Vi diskuterede her i sidste uge i folketinget muligheden for at lade de offentlige arbejdsgivere have en sådan anmeldelsespligt af hensyn til fortrinsretten for handicappede. Så langt er vi endnu ikke kommet. Vi mener, det er en fornuftig ting at tage dette skridt, men jeg vil også godt minde om, at man jo har prøvet i Sverige, hvad det betyder at have en anmeldelsespligt, og erfaringerne har ikke uden videre været gunstige, så jeg tror nok, vi skal tage dette med et gran salt. Vi er parat til at gå det skridt, der hedder, at offentlige myndigheder har en sådan anmeldelsespligt, men netop som jeg understregede, er der i dag en så betydelig del af jobanvisningen, som sker uden om AF, at jeg ikke ved, om man har forestillet sig, hvor store ressourcer det faktisk ville kræve af AF. Jeg tror simpelt hen ikke, det er realistisk på kort sigt.

Det andet spørgsmål drejede sig om specialarbejderuddannelserne. Jeg vil på nuværende tidspunkt kun sige, at vi er parat til at se på de ønsker, der har været på specialarbej-

derskolerne om øgede midler, og at vi i dag finder, at der er et klart behov.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg vil godt uddybe det spørgsmål, som hr. Søvndal rejste, og som der blev svaret lidt uklart på. Er det sådan, at de radikale gerne ville gå et skridt i retning af den samme kontrolleren, kan man sige, den samme forpligtelse over for arbejdsformidlingssystemet for virksomhederne, som der i dag er for lønmodtagerne? Og det gælder i og for sig både det offentlige og det private arbejdsmarked. Nu er det jo ikke sådan, at det er det offentlige arbejdsmarked, der farer ud i Jyllands-Posten, og hvor man ellers farer ud, og siger: vi mangler 20 smede, og når arbejdsformidlingen så rykker ud, var der alligevel ikke noget; det var lidt et spørgsmål om at få den almindelige mistænkeliggørelse frem. Men var der noget positivt i det? Det hørte jeg ikke svaret på, og hvis jeg ikke har hørt rigtigt efter, må hr. Estrup undskylde mig.

Hr. Estrup nævnte loven om efteruddannelse, som er vedtaget her i folketinget uden vores medvirken, fordi vi ikke fandt, at den gav nye muligheder i forhold til arbejdsmarkedsuddannelsesloven. Her vil jeg godt spørge hr. Estrup, hvad det er for nye muligheder, efteruddannelsesloven specielt giver, som arbejdsmarkedsuddannelsesloven ikke giver. Er der ikke alene tale om, at man simpelt hen mangler at fylde penge i både arbejdsmarkedsuddannelsesloven og efteruddannelsesloven, for nye muligheder ligger der vel ikke specielt i efteruddannelsesloven?

Jeg synes i øvrigt, det var interessant med en fornyelsesfond på 8 mia kr., og vi er meget spændt på at høre, hvad regeringens kommentar vil være til det.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Fru Jytte Andersen kan altid rolig lytte, når jeg taler; der vil altid være noget positivt, som er værd at lytte til, og derfor skal jeg blot sige, at i spørgsmålet om anmeldelsespligten var mit svar ganske klart. Jeg mener, det er fuldstændig urealistisk at kræve, at de private arbejdsgivere på nuværende

[Estrup]

tidspunkt skal have en anmeldelsespligt. Det var det, jeg svarede.

Bollmann (CD):

Jeg vil egentlig gerne indlede med at sige tak til finansministeren og dermed regeringen for denne, synes jeg, meget grundige og også konstruktive redegørelse for de såkaldte flaskehalsproblemer på arbejdsmarkedet.

De problemer, vi diskuterer her i dag, er jo efterhånden ikke af helt ny dato. Allerede i efteråret var der begyndende tegn på vanskeligheder inden for visse sektorer, og i hvert fald ét område, som jeg havde fornøjelsen at følge, nemlig byggesektoren, viste på et meget tidligt tidspunkt tegn på overophedning, i hvert fald inden for visse regionale områder. Tegnene viste sig simpelt hen ved mangel på kvalificeret arbejdskraft og en deraf følgende kraftig pris- og lønstigning, og det er jo fuldstændig rigtigt, som det allerede er sagt, at der er noget positivt i, at virksomhederne på denne måde får mere at lave og får flere i beskæftigelse, men det er lige så rigtigt, at det ikke ville være befordrende for en fortsættelse af denne politik, hvis ikke der skete noget; og derfor var det nødvendigt – og det husker alle – at gennemføre visse foranstaltninger, ikke mindst over for bygge- og anlægssektoren, lige umiddelbart før jul. Jeg er fortsat sikker på, at det var fornuftigt og nødvendigt, at vi gennemførte de foranstaltninger dengang, men der var jo ingen, der havde forestillet sig – og vel heller ingen, der har påstået det – at de var tilstrækkelige.

De problemer, vi står over for, er mangesidede, og derfor synes jeg, det er godt, at redegørelsen dels beskriver, hvilke mål man skal sætte sig for initiativer over for problemerne, dels også går nærmere ind på mere konkrete forslag til løsningen af dem.

Jeg skal kommentere nogle enkelte af de ting, der er omtalt i redegørelsen, og dér vil jeg sige, at det er klart, at AF-systemet spiller en meget væsentlig rolle. Man peger her også på mulighederne for en effektivisering gennem EDB-formidlingen af oplysninger vedrørende arbejdssøgende og arbejdskraftbehov, ligesom man ønsker at styrke arbejdsmarkedsnævnens prognose- og analysevirksomhed.

Der er for mig heller ingen tvivl om, at koordineringen mellem arbejdsmarkeds- og uddannelsessystemerne er af meget stor betydning, og her er der jo peget på, hvor nødvendigt det er, at alle, der overhovedet beskæftiger sig med områderne, er kommet med i denne koordinering; altså både arbejdsformidling, erhvervsskoler, kommuner og flere andre må simpelt hen samarbejde.

Jeg har forstået på arbejdsministeren her på det sidste, at der er en rapport på vej, og det er klart, at kan den danne baggrund for, at der tages nogle initiativer, er vi i hvert fald på rigtig vej.

Redegørelsen peger bl.a. også på, at et af de større problemer er arbejdskraftens mobilitet. Det er jeg meget enig i, og derfor er vi selvfølgelig tilfredse med, at man nu indfører forsøg med at udvide de nuværende mobilitetsfremmende ydelser. Jeg synes også, det er vigtigt, at virksomhederne ved etablering af ny produktion er opmærksomme på, hvor arbejdskraftmangelen er særlig mærkbar, men der er jo mange andre forhold at tage hensyn til. Man må f.eks. erkende, at blot det at skifte bolig er en særdeles kostbar affære, og det er måske et område, som man godt kunne interessere sig en lille smule for, for en meget stor del af omkostningerne ved boligskifte er afgifter til det offentlige.

Jeg synes, redegørelsens afsnit om sammenhængen mellem flaskehalsproblemerne og uddannelsesområdet på en udmærket måde beskriver behovet for en efteruddannelse, der passer til de lokale behov i virksomhederne, ligesom man også understreger behovet for øget fleksibilitet inden for de grundlæggende uddannelser, men det er i hvert fald vigtigt, at den vækst, der kan forventes i antallet af arbejdspladser, og som peger på mere tekniske og faglærte funktioner, også giver sig udslag i, at uddannelseskapaciteten kan tilrettelægges herefter. Derfor er det rigtigt, at der er behov for en vis styring, selv om det gerne – og det er jeg glad for er understreget flere steder – også efter CDs opfattelse må ske decentralt og også gerne gennem markedsstyring.

Det er også klart, at mange af de initiativer, regeringen peger på, først kan virke på længere sigt, og derfor er det tilfredsstillende, at der løbende foretages nærmere undersøgelse af, hvordan de forskellige uddannelsessystemer fungerer, men det er også vigtigt, at

[Bollmann]

man på de områder, hvor man kender problemerne, foretager de nødvendige tilpasninger, så snart det overhovedet er gørligt.

Et område, hvor man ved der er store behov, nemlig inden for ingeniør- og teknikeruddannelserne, bør uden tvivl gøres til genstand for ret stor opmærksomhed, og det glæder mig faktisk, at regeringen også er klar over det.

Et andet stort område er jo hele den teknologiske udvikling. Her er der peget på flere muligheder, og der er peget på, at udvalgsarbejdet er i gang. Jeg tror ikke, nogen kan være uenige i, at der er behov for, at denne del følges meget nøje op, og heller ikke i, at der er behov for øget uddannelsesaktivitet på netop dette område.

Så taler man om kvindernes problemer, og her må man nok desværre konstatere, at udviklingen, hvis man kører videre ad de kendte veje, vil give endnu større ubalance mellem ønsker og muligheder alene af den grund, at den største tilgang i de kommende år til arbejdsmarkedet vil være af kvinder. Derfor synes jeg da også, det er udmærket, at man nu for alvor forsøger at få kvinder ind på arbejdsområder, der tidligere næsten var forbeholdt mænd. Jeg synes, det kan blive interessant at se, i hvilket omfang disse bestræbelser vil lykkes. Det er ikke nok at sige, at man bør gøre det; man bør også vise i praksis, at man er indstillet på at nedbryde nogle af de skranke, som skal nedbrydes, og ændre nogle af de traditioner, der skal ændres. Men jeg er enig i, at den bedste indsats her også kan gøres ved at få arbejdsmarkedets parter aktivt med.

Jeg er enig i, at der må kunne foretages en større sæsonudjævning og fås en bedre kapacitetsudnyttelse på bygge- og anlægsområdet, men jeg tror faktisk ikke, det vil være muligt, uden at både staten, amter og kommuner erkender, at projektering, tilbudsgivning, igangsættelse og selve gennemførelsen må tilrettelægges på en anden måde end den, vi kender i dag.

Jeg skal til sidst sige, at flaskehalsproblemer eller paradoksproblemer, hvad man nu kalder dem, har man kendt før; de er kommet, og de er gået igen. Jeg synes, at regeringen med redegørelsen her har vist, at man er parat til at tackle situationen – ved øjeblikkelige, men også ved mere langsigtede initiativer – og på den måde være med til den om-

stilling på arbejdsmarkedet, som samfundet skal igennem i de kommende år.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Jeg vil starte med at slå fast, at VS faktisk gerne vil diskutere, om der skulle være flaskehalsproblemer eller ej på arbejdsmarkedet, også på en seriøs måde, men finansministerens redegørelse er et dårligt udgangspunkt for en diskussion. Når man har læst den, sidder man tilbage med en underlig fornemmelse: hvad handler den egentlig om? Det postuleres igen og igen, at der er problemer med at skaffe tilstrækkelig arbejdskraft og tilstrækkelig kvalificeret arbejdskraft inden for visse dele af erhvervslivet. Redegørelsen filosoferer så lidt over, at dette bl.a. kunne skyldes manglende mobilitet og stivheder, men ellers mangler den en analyse af årsagerne til de flaskehalsproblemer, der postuleres at være.

Hvor stort er problemet egentlig? Hvor stort er det inden for de enkelte fag? Hvor stort er det inden for de enkelte regioner? Det konkretiserer redegørelsen ikke. At der kan være problemer, vil jeg ikke afvise. Det er klart, at i et kapitalistisk samfund, hvor der ikke er planøkonomi, kan der selvfølgelig opstå problemer.

Så konkretiserer redegørelsen kun, at det drejer sig om bygge- og anlægs-, jern- og metal- samt træ- og møbelindustrien og i lidt mindre grad tekstil- og beklædnings-, nærings- og nydelsesmiddelindustrien, papir- og grafisk industri samt landbruget. Men tal sættes der som sagt ikke på på noget tidspunkt. Det vil sige, at postulaterne fortsat står og svinger i luften.

Hvad er disse postulater så blevet brugt til? Foreløbig er de blevet brugt til i december 1985 – og også i redegørelsen – at legitimere juleindgrebet. Der står, at justeringen af den økonomiske politik i december 1985 bidrog til at dæmpe flaskehalsene på bygge- og anlægsområdet, det vil sige, at man endnu en gang brugte bygge- og anlægsområdet som konjunkturregulator.

Det får mig til at gøre den bemærkning: hvordan kan man nogen sinde forestille sig, at man kan have en stabil arbejdskraft inden for bygge- og anlægsområdet? Hvordan vil man undgå flaskehalsproblemer, når man bruger området på den her måde med deraf

[Elisabeth Bruun Olesen]

følgende stærkt svingende beskæftigelse? Vi er jo i den situation, at mange faktisk er søgt væk fra byggefagene, da der var arbejdsløshed. Man er søgt ind i andre fag med en mere stabil beskæftigelse og en deraf følgende mere stabil økonomi. Men så længe man bruger området på den måde, tror jeg ikke, man kan undgå de svingninger.

Det er ikke første gang, der køres sådan en kampagne. I 1979 kørte Dansk Arbejdsgiverforening en kampagne imod det, der dengang hed paradoksproblemet. På det tidspunkt var der 190.000 arbejdsløse, og Dansk Arbejdsgiverforening kunne på det tidspunkt opvise 5.000 ledige job. Og hvad førte det så til? Hvad blev det brugt til? Dengang førte det faktisk til, at socialdemokratiet strammede dagpengereglerne: rådighedsbegrebet blev strammet, og kontrollen med de arbejdsløse blev skærpet for at komme et såkaldt misbrug af dagpengene til livs. Den socialdemokratiske arbejderbevægelse afviste Dansk Arbejdsgiverforenings krav om nedsættelse af dagpengene for at komme paradoksproblemet til livs. Men LO anerkendte, at der var en sammenhæng mellem dagpengeniveauet og incitamentet til at tage arbejde, som det hed. Det er VS uenig i.

Men hvad skal kampagnen nu føre frem til? Nu har den borgerlige regering jo magten og kan for så vidt gøre med dagpengene, hvad den lyster, og har også allerede gjort det. Men det er selvfølgelig altid en ekstra fjer i hatten at kunne begrunde eventuelle stramninger eller andre ting med, at der er paradoksproblemer, hvilket så kan bevise, at de arbejdsløse i virkeligheden ikke gider arbejde.

Det kan også handle om, at man vil skaffe arbejdsgiverne større indflydelse på de faglige uddannelser, og her er der selvfølgelig en modsætning mellem arbejdsgivernes specielle behov i den givne situation og arbejdstagernes mere brede interesser i en bred uddannelse.

Heldigvis er SiD og KAD kommet med en modrapport. Det synes jeg de skal have mange tak for. Rapporten gennemhuller, at der skulle være et problem, og vi mangler regeringens kommentarer til, hvad der skulle være i vejen med SiDs og KADs rapport. Rapporten viser, at der til trods for den større efterspørgsel efter arbejdskraft ikke har været anmeldt flere ledige job til arbejdsformidlingen, og rapporten dokumenterer med ar-

bejdsgivernes egne tal, at det til trods for de påståede arbejdskraftproblemer kun er 20 pct. af Dansk Arbejdsgiverforenings medlemsvirksomheder, som har fundet det umagen værd at kontakte arbejdsformidlingen om deres arbejdskraftproblemer.

Mangelen på arbejdskraft i en given situation skyldes i øvrigt alt for ofte en utrolig dårlig planlægning i det enkelte firma. Moderne ledertyper, der lige er kommet ud fra handelshøjskolen, kan skabe akutte problemer i enhver virksomhed.

Der er f.eks. lige sket fyringer på Ålborg Værft, det ved vi alle sammen. De fyrede aftrådte selvfølgelig i henhold til deres opsigelsesvarsel og fandt lykkeligvis andet arbejde i Ålborg, i alle tilfælde nogle af faggrupperne. F.eks. er der ikke ret mange arbejdsløse elektrikere og malere i Ålborg lige her og nu. Hvad sker der så nogle uger efter, at folkene er blevet fyret fra Ålborg Værft? Ja, der sker såmænd det, at ledelsen tigger og beder – eller beordrer – dem, der endnu er i arbejde, om overarbejde flere lørdage og søndage i træk. Det vil sige, at nu står værftet i den situation, at af visse typer arbejdskraft har de for få. De har fyret for mange, dvs. cost-benefit-analyserne slog ikke til i det daglige praktiske arbejde. Måske skulle arbejdsgiverne også til at tænke sig noget mere om.

Vi har netop fået den nyeste arbejdsløhedsstatistik. Jeg vil ikke gentage alle tallene, for vi har været meget inde på dem. Hr. Estrup siger, at den givne arbejdsløshed i en bestemt situation ikke modsiger, at der kan være paradoksproblemer, og det vil jeg egentlig godt give hr. Estrup ret i. Men jeg vil så spørge: ville det så ikke være ulige mere interessant at få en analyse af forskellen mellem kvalifikationer hos de mennesker, som er arbejdsløse, og de krav om kvalifikationer, som arbejdsgiverne stiller?

Et eller andet er der da i vejen. Nærings- og nydelsesmiddelindustrien har 9,2 pct. arbejdsløse; det vil sige, at næsten hver tiende fra det forbund er arbejdsløs, og arbejdsgiverne inden for samme industri kan åbenbart ikke bruge hvert tiende menneske inden for det fag; så må der da være et eller andet i vejen. Er det så hvert tiende menneske inden for nærings- og nydelsesmiddelindustrien, der ikke duer, eller er det arbejdsgiverne, der slet ikke har det reelle problem, eller hvad handler det om? Det spørgsmål får man i

[Elisabeth Bruun Olesen]

alle tilfælde ikke besvaret ved at læse redegørelsen fra finansministeren.

Til sidst vil jeg gøre nogle bemærkninger om nogle af de betragtninger, som SiD og KAD har fremført, og som jeg synes er meget gode. De siger, at der kan være job, hvor arbejdsforholdene er så åbenlyst dårlige – hvor arbejdsmiljøreglerne stort set ikke overholdes, og hvor lønnen holdes så lav som muligt – at folk selvfølgelig, når de overhovedet kan det, søger væk så hurtigt som muligt. Det er ikke et paradoksproblem, det handler om arbejdsgivernes mangel på vilje til at skabe et ordentligt arbejdsmiljø, som folk kan være i. Selvfølgelig vil de søge væk, når de overhovedet kan komme til det. Det er kort sagt arbejdsgivernes egen skyld, at de ikke kan skaffe tilstrækkelig arbejdskraft, der har lyst til at blive i et sådant firma.

Brancher som fiskeindustrien og tekstil- og beklædningsindustrien er karakteriseret ved et umenneskelig hårdt arbejdstempo og dårlige arbejdsmiljøforhold. Hvem bliver frivilligt sådant et sted et helt arbejdsliv, hvem slider frivilligt sig selv til invalid? Ja, jeg ved ikke, hvor mange af os herinde der ville gøre det. Kvinder i min alder, dvs. kvinder i slutningen af 30'erne, er slidt i stykker for længst, hvis de har arbejdet et sådant sted, mange er allerede på invalidepension. Hvem ville ikke gerne væk fra sådan en arbejdsplads, hvis de kan komme det? Det er kort sagt arbejdsgivernes egen skyld, at de i nogle situationer ikke kan få den arbejdskraft, som de kunne ønske sig.

Det bedste værn mod paradoksproblemer er selvfølgelig, at man får en så bred og alsidig skoleuddannelse og så gode efter- og videreuddannelsesmuligheder med så stor kapacitet på specialarbejderskolerne, de tekniske skoler, arbejdsmarkedsuddannelserne som overhovedet muligt, så folk hurtigt kan omstilles. Det er et sted, man kunne sætte ind.

Jeg skal ikke – det tillader tiden ikke – gentage tallene for, hvad der er skåret ned, det har hr. Søvnal været inde på på en god måde, men man kunne starte dér, så kom man nok nogle paradoksproblemer til livs.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil gerne begynde med at takke finansministeren for redegørelsen og kan oplyse, at

i modsætning til den sidste ærede taler har jeg ikke haft problemer med at finde ud af, hvad redegørelsen i grunden handler om. Jeg synes, vi har fået en god og klar redegørelse om indsatsen mod flaskehalsproblemer på arbejdsmarkedet.

Når vi går ind i disse detaljer, så tror jeg, det er rigtigt og naturligt at se de problemer, vi står over for, i lyset af den fantastisk glædelige kendsgerning, at der er kommet godt 150.000 i arbejde inden for de sidste godt 3½ år. Samtidig må vi ikke være tilfredse med den indsats og sige: nu skal det nok gå. Vi må videre ud fra den klare målsætning at alle, der ønsker et arbejde, også kan få det. Dér er vi endnu ikke ved vejs ende.

Men samtidig synes jeg, det kan være ganske spændende at finde ud af, hvordan vi matcher de behov, der er for arbejdskraft, og de ønsker om arbejde, som der samtidig er en række mennesker der har. Vi kan se det som en række vældige problemer. Vi kan da også se det som en spændende udfordring at få etableret kontakten mellem de virksomheder, der ønsker ny arbejdskraft, fordi de er inde i en ekspansionsperiode, og de mange, der ønsker at komme i arbejde. Vi må finde nogle redskaber for at løse denne konstruktive opgave.

Jeg tror, vi skal begynde med at gøre os klart, at arbejdsmarkedet i grunden ikke er ét marked, men mange delmarkeder. Vi må også gøre os klart, at fremtidens samfund er præget af enorm fleksibilitet, så det at have fået en uddannelse ikke automatisk garanterer, at man de næste 40 år, eller hvor længe man ønsker at være tilknyttet arbejdsmarkedet, kan arbejde med netop den uddannelse, man én gang har fået.

Allerede i uddannelsessystemet må vi for alvor satse på det fleksible, omskiftelige, dynamiske samfund. Hvis vi ikke gør det, så giver vi en uddannelse, som ikke for alvor giver dem, der har fået en uddannelse, mulighed for at matche de flaskehalsproblemer, som stadig vil opstå, fordi der er job, der nedlægges, og nye, der opstår. Så denne fleksibilitet i både uddannelses- og efteruddannelsessystemet er af afgørende betydning.

Vi må naturligvis også stadig modernisere, forbedre og udbygge AF-systemet. Vi har fået flere redegørelser for, hvordan det er blevet mere effektivt, og det må stadig udbygges, så arbejdsformidlingen kan knytte

[Kofod-Svendsen]

kontakten imellem ledig arbejdskraft og arbejdsgivere, der ønsker arbejdskraft.

Også arbejdsmarkedets parter har en vigtig opgave at løse her, både virksomheder og fagbevægelse. Virksomhederne må i højere grad virkelig tænke nyt for at ansætte folk med utraditionelle uddannelser. Det har været spændende for mig at høre, hvordan humanister er blevet brugt i det private erhvervsliv, ja sandelig, om ikke man har kunnet bruge også teologer, det synes jeg da er ekstra spændende, i eksporterhvervene. Når det har kunnet lade sig gøre, så tror jeg, der er nye muligheder for at ansætte folk med det, man kalder en utraditionel uddannelse, på det private arbejdsmarked. Jeg mener også, at man i langt højere grad behøver nytænkning for at få kvinder ind på det private arbejdsmarked. Jeg har tidligere under debatter her i folketinget redegjort for de problemer, der er, når vi ikke har øget tilgang til den offentlige sektor, hvor de fleste kvinder fik beskæftigelse i 1970'erne. Vi må magte at omstille os, så de kvinder, der ønsker tilknytning til arbejdsmarkedet, kommer ind i nye job. Det forudsætter, at virksomhederne tænker nyt og ikke blot tænker konservativt, og det samme gælder fagbevægelsen.

Det første, der må ske for at løse et problem, er jo, at man erkender problemets art. Jeg har også med overraskelse læst det, hr. Estrup citerede heroppefra, hvor nogle i fagbevægelsen end ikke vil erkende, at der er et paradoksproblem, og synes, det er lidt besynderligt at afsætte midler til at løse problemet, medens andre dele af fagbevægelsen erkender problemet og mener, at der faktisk ikke bliver gjort nok ud af det. Der må man begynde med at erkende, at vi har et problem. Men så må man også være villig til at nedbryde stive faggrænser. Jeg tror, en meget konservativ, gammeldags tænkning fra fagbevægelsens side her kan hindre, at mennesker, som ønsker det, kommer i arbejde.

Lad os se det som en positiv udfordring, en spændende opgave, så tror jeg, det vil lykkes for os i de kommende år fortsat at få flere i arbejde, så det ikke blot bliver de 150.000 arbejdspladser, men de 200.000, de 250.000 arbejdspladser, vi magter at skabe. Det synes jeg vil være en værdig opgave at løse i fremtiden.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Hr. Kofod-Svendsen sagde, at den første forudsætning for at løse et problem var, at man kendte problemet og problemets omfang. Problemet er, at det kender vi ikke noget til. Det er jo derfor, at diskussionen foregår, som den gør i dag. Vi har en redegørelse, som siger, at der er et problem; den præciserer overhovedet ikke omfanget af problemet.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg forstod på hr. Kofod-Svendsen, at det lå hr. Kofod-Svendsen meget på sinde at få udbygget arbejdsformidlingen og få muligheden for at skabe kontakt mellem virksomhederne og arbejdstagerne. Hr. Kofod-Svendsen pegede også på, at det jo ikke fremgik så klart af redegørelsen. Jeg vil spørge: hvad er hr. Kofod-Svendsens forslag til at skabe bedre mulighed for det møde imellem arbejdstager og -giver, for nu at bruge de vendinger. Den udvikling, vi har set, når det drejer sig om at bruge arbejdsformidlingssystemet, har jo været negativ. Der er sparet 107-110 stillinger i de to år, der ligger foran os. Nu har ministeren ikke haft lejlighed til at kommentere, om forlydender om yderligere besparelser i arbejdsformidlingen er korrekte, men det har vi så til gode.

Men hvad er det så egentlig for et system, hvor man skal skabe bedre muligheder for det møde, når den politik, regeringen har ført indtil nu, ikke skaber bedre muligheder og der heller ikke i rapporten er nogen præcise anvisninger på det? Hvad er kristeligt folkepartis bud på det?

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KrF):

Til fru Elisabeth Bruun Olesen skal jeg blot gentage, hvad jeg sagde, at en forudsætning for at løse et problem er, at man erkender det. Der er altså en del af fagbevægelsen, som endnu ikke har erkendt problemet, mens andre dele af fagbevægelsen har gjort det. Jeg vil blot opfordre den del af fagbevægelsen, der ikke har erkendt problemet, til at følge den anden del.

Til fru Jytte Andersen vil jeg gerne nævne, at på side 4 i rapporten står der udtrykkeligt,

[Kofod-Svendsen]

at arbejdsformidlingens indsats i de seneste år er forbedret og AF-systemet værdsættes i voksende omfang af erhvervslivet. Et stigende antal virksomheder benytter arbejdsformidlingen ved besættelse af job. Det er denne udvikling, jeg ønsker skal fortsætte ved øget effektivisering og rationalisering af arbejdsformidlingen.

Så ved jeg, at fru Jytte Andersen vil tale om besparelser osv. Den kendsgerning, at flere er kommet i arbejde, nødvendiggør ikke, at der så skal ansættes flere i arbejdsformidlingen. Men man har gjort nogle positive erfaringer, og det mener jeg at man fortsat kan og skal gøre. Og har man lært hvordan, så tror jeg godt, man kan blive mere effektiv, så selv om man ikke ansætter flere folk, kan resultaterne godt blive bedre, fordi man bliver bedre i den måde, man arbejder på.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Det er altid meget interessant for borgerlige partier at finde hjørner, hvor ét fagforbund er uenig med et andet fagforbund og måske endda med LO. Jeg vil godt sige, at både rapporten »Fup eller Fakta om paradoksproblemet« og de bemærkninger, som LO har sendt til finansministeren i forbindelse med denne redegørelse, peger på villighed til, hvis man kan dokumentere, at der er flaskehalsproblemer, så at være med til at løse dem.

Det er i og for sig også den linje, jeg har lagt op til, selv om jeg har haft nogle skarpe bemærkninger: hvis det kan dokumenteres på et kvalificeret grundlag; det er det, LO og SiD sætter spørgsmålstegn ved. Men hvis det kan dokumenteres – det har vi ikke fået endnu, hverken i rapporten eller fra ordførernes side her – så er vi med på at løse problemet, men foreløbig skal det altså dokumenteres.

Dernæst skal der skabes nogle bevillingsmæssigt bedre muligheder for at løse problemet i fremtiden. Jeg tror, det kommer i fremtiden; det eksisterer ikke voldsomt i dag, men det kommer i fremtiden, og det hænger selvfølgelig sammen med manglende muligheder efteruddannelsesmæssigt og uddannelsesmæssigt i det hele taget.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Jeg er ked af, at jeg hørte forkert på det lille ord »erkende« og »kende«. Nu erkender man vel ikke håndgribelige ting ud i den blå luft. Man kan selvfølgelig erkende filosofiske ting, men man erkender vel ikke et problem på arbejdsmarkedet, uden at man har et kendskab til problemet og problemets omfang – og med kendskab, dér mener jeg tal.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Hr. Kofod-Svendsen har ordet for en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil bede fru Elisabeth Bruun Olesen om nøje at læse, hvad LO har udtalt i denne sag, så tror jeg, man får taloplysninger i rigelig mængde.

Pia Kjærsgaard (FP):

Det er jo nydeligt, at finansministeren vil bære os med en redegørelse om det, der kaldes flaskehalsproblemet. Fremskridtspartiet er enig i, at der er et flaskehalsproblem.

Om denne redegørelse kun er et forsøg på at bortlede opmærksomheden fra de mange hundrede tusinde arbejdsløse, der er i dette land, kan man da også nok sætte spørgsmålstegn ved. Den næste redegørelse kan måske komme fra arbejdsministeren, og den bør naturligvis omhandle problemet om de mange arbejdsløse.

Ved det seneste ministerskifte kom de nye ministre nærmest til at fremstå som små eller store orakler, der på rekordtid kunne ordne de løse ender. Tænk blot på industriministeren, der kort efter sin tiltræden fremlagde en pakke, der skulle løse værftskrisen, næsten da. Eller kulturministeren, der på rekordtid nærmest har løst TV-2-problemerne, tror ministeren da. Hvorfor skulle arbejdsministeren så ikke også kunne løse arbejdsløshedsproblemet sådan lige på en studs? Ministeren har jo allerede sagt, at ungdomsarbejdsløsheden vil være væk inden for en kortere årrække.

Finansministeren mener altså, at der er et flaskehalsproblem. Dette problem skal ifølge ministeren skyldes regeringens genopretningspolitik, der bl.a. skal have givet vækst i investeringerne, så dele af erhvervslivet er kommet til at mangle arbejdskraft. Denne

[Pia Kjærsgaard]

mangel på arbejdskraft er måske så skyld i, at handelstallene udviser nye rekordelendigheder? Er det også den omtalte fremgang, der skaffer os et rekordbetalingsbalanceunderskud eller de rekordgigantskatter, som denne nedbrydningsregering har krænget ned over den danske befolkning?

Flaskehalsproblemerne er nok reelt af så ringe betydning, at man måske burde kigge på andre problemer og efter nye veje. I det hele taget ville en opstramning af § 75 i grundloven, som fremskridtspartiet tidligere har foreslået regeringen at overholde, betyde, at de såkaldte flaskehalsproblemer slet ikke behøvede at findes. En gennemførelse af fremskridtspartiets forslag ville være et væsentligt bidrag til at skabe ordnede arbejdsforhold på det danske arbejdsmarked.

Desværre har man som bekendt ikke lyttet til fremskridtspartiet, og bl.a. derfor har finansministeren denne redegørelse til debat: flaskehalsproblemer kontra arbejdsløshed. Det virker grotesk, at man påstår, at der er flaskehalsproblemer, som man ved forskellige udvalg, primært centralt, vil løse.

Fremskridtspartiet går ind for, at faggrænserne nedbrydes, og at man tænker i utraditionelle baner, så man heller ikke forventer, at en uddannelse i en ung alder skal medføre, at man resten af livet bliver i et system, hvor man bliver låst fast.

Vi vil heller ikke undlade at gøre opmærksom på, at regeringens sidste socialdemokratiske pakkeudspil med nye skatter og afgifter bestemt ikke løser hverken flaskehalsproblemer, paradoksproblemer eller arbejdsløshedsproblemer.

Stillinger (SF):

Jeg glæder mig over hr. Estrups indlæg. Jeg er i min fritid ansat i arbejdsformidlingen, og jeg er bestemt glad for – og det tror jeg også mange af mine kolleger bliver – at hr. Estrup har en positiv holdning til min arbejdsplads. Hr. Estrup omtalte de forskellige for og imod, der kunne være omkring arbejdsformidlingens effektivitet, men jeg kan garantere for, at der de sidste år har hersket en følelse af usikkerhed og utryghed blandt de ansatte. Vi har været udsat for helt urimelige besparelser, som har været camoufleret som effektivisering.

Men jeg anser det for meget positivt, at de radikale nu vil være med til at lave en undersøgelse af arbejdsformidlingens problemer. Det har været nødvendigt længe, og det er stadig lige aktuelt, men jeg føler mig også overbevist om, at en sådan undersøgelse vil resultere i en konklusion om et behov for øgede bevillinger. Og disse øgede bevillinger kan selvfølgelig så føre til et mere effektivt fungerende arbejdsformidlingssystem til gavn for arbejdsformidlingens kunder, både arbejdsgiverne og ikke mindst de ledige. Så det er i hvert fald glædeligt.

Jeg vil tillade mig at fremdrage et hjørne af det såkaldte paradoksproblem, som egentlig også godt kunne have været nævnt i redegørelsen. Jeg er som sagt ansat på arbejdsformidlingen i Svendborg, og her er vi stødt på et problem, som jeg nok mener vi bør hæfte os noget mere ved. Baggrunden er, at arbejdsmarkedsnævnet på Fyn, i lighed med andre arbejdsmarkedsnævne, i 1983 lavede en såkaldt industriundersøgelse, hvor man undersøgte behovet for arbejdskraft frem til 1988 hos fynske industrivirksomheder.

Denne undersøgelse, som vi fik forelagt på arbejdsformidlingen, viste, at de fynske arbejdsgivere forventede en forøgelse af ansatte inden for forskellige faggrupper, bl.a. jern- og metalområdet. Undersøgelsen medførte naturligvis – fordi vi jo er så effektive på arbejdsformidlingen – at uddannelsesaktiviteterne i et vist omfang blev gearret henimod at opfylde arbejdsgivernes behov for arbejdskraft.

Men det interessante i denne sammenhæng er jo, at arbejdsgiverne ingen forpligtelse har til at ansætte en eneste af disse uddannede. Man kan altså som arbejdsgiver direkte, men også indirekte påføre det offentlige udgifter til uddannelse og omskoling, uden at arbejdsgiverne på nogen måde skal stå til ansvar for disse udgifter. Det er for mig et paradoks, at arbejdsgiverne uden dokumentation og uden ansvar kan påføre det offentlige udgifter til uddannelse af påståede arbejdskraftbehov. Jeg synes, det havde været nok så væsentligt, at man havde haft denne problemstilling med i undersøgelsen af paradoksproblemet.

Til sidst har jeg lige et opklarende spørgsmål, og det kan måske besvares her af arbejdsministeren. Det drejer sig om et for mig uklart punkt i industriministeriets kvartals-

[Stillinger]

oversigt; der står UDS, jeg ved ikke, hvad det betyder, UDS 471/86, side 31, og jeg tillader mig at citere. Der står:

»På længere sigt udløser flaskehalse arbejdsbesparende investeringer og bidrager herved til en øget produktivitet.«

Så er spørgsmålet for mig – det må jo være en logisk konsekvens af det, jeg lige har citeret – hvilke flaskehalsinitiativer industriministeriet agter at iværksætte for at fremme arbejdsbesparende investeringer og bidrage til øget produktivitet.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Det lyder egentlig for mig, som om vi er kommet til en skillevej i flaskehalsdebatten. Den kom cirka midt i fru Jytte Andersens indlæg, nemlig da vi bevægede os fra diskussionen om de berømte 5.455, og hvilke arbejdsledsløshedstal de skulle sammenlignes med, og det deraf afledte SiD-KAD-citat om, at regeringen har afsat 125 mill. kr. til afhjælpning af det påståede problem – altså: det var helt unødvendigt – og ind i den fase, hvor fru Jytte Andersen diskuterede specielt øgede bevillinger på arbejdsministerens område til løsning af det problem, fru Jytte Andersen altså ikke ville kalde et flaskehalsproblem. O.k., fru Jytte Andersen vil ikke kalde det et flaskehalsproblem. Hun vil slet ikke kalde det fortidigt, men lad os så da i hvert fald diskutere problemerne med at sikre arbejde til den alt for store arbejdskraftreserve, vi har, hvordan vi sikrer, at i det omfang der er fremtidige job, kan arbejdskraften anvendes til de job. Det er det, der er mit ærinde i forbindelse med de spørgsmål, der er stillet om arbejdsministerens område.

Der er stillet nogle konkrete spørgsmål, bl.a. af fru Jytte Andersen, der spurgte: er det korrekt, at der ikke skal etableres EDB i arbejdsformidlingen i hele landet i 1986?

Lad mig svare på den måde, at det er korrekt, det er tanken, at der skal etableres EDB i arbejdsformidlingen. Så vidt jeg ved, har det aldrig været tanken, at det alt sammen skulle ske i 1986, men vi arbejder i arbejdsministeriet med, at vi indfører EDB i arbejdsformidlingen i henhold til en fornuftig plan, hvor det vil være til glæde og gavn for arbejdsformidlingen at indføre det, efterhånden som vi får nogle erfaringer, der gør, at vi kan indføre nogle fornuftige systemer. Hvor-

dan den tidsplan kommer til at ligge, er vi ikke færdige med at bestemme, men der ligger altså en plan om at indføre EDB i arbejdsformidlingssystemet, som der da også står i redegørelsen, der blev afleveret til folketetinget.

Så spurgte fru Jytte Andersen, om det er korrekt, at der skal afskediges 145 medarbejdere i arbejdsformidlingssystemet i 1987.

Hvordan der overhovedet er nogen, der kan diskutere et så konkret tal på nuværende tidspunkt, hvor vi er i gang med budgetfasen, forstår jeg overhovedet ikke. Det, vi er i gang med for øjeblikket, er at forberede budgettet for 1987, og i forbindelse med det har vi en drøftelse mellem bl.a. arbejdsministeriet og finansministeriet om, hvordan vi skal anvende de 125 mill. kr., som er afsat til indsatsen mod flaskehalsproblemet i 1986. Inden denne diskussion er overstået, både for så vidt angår flaskehalsmidlerne i 1985 og for så vidt angår budgettet for 1987, som vi altså ikke har taget stilling til endnu, er det fuldkommen urimeligt og umuligt at diskutere den slags konkrete tal.

Det, der i virkeligheden er meget mere interessant, er det, hr. Estrup var inde på, nemlig en diskussion om arbejdsformidlingens rolle og muligheder. Det er en diskussion, vi gennemfører i arbejdsministeriet for øjeblikket i forbindelse med vores behandling af budgetforslaget for 1987 og anvendelsen af flaskehalsmidlerne. Hvilken rolle skal AF spille bl.a. i forhold til den alt for store kvindearbejdsledshed, som fru Jytte Andersen var inde på? Hvilke muligheder har AF? Hvad kan vi gøre for så vidt angår effektivisering? Hvad kan vi gøre for så vidt angår produktivetsforbedringer? Hvad kan vi eventuelt gøre med nogle af de bevillinger, der måske skal gives af flaskehalsmidlerne?

Det er noget af det, vi diskuterer for øjeblikket, og vores faktiske planer på området vil bl.a. afhænge af det input, vi får fra det udvalg, som under finansministeriets ledelse er blevet nedsat sammen med arbejdsmarkedets parter, hvor man skal diskutere konkretiseringen og udmøntningen af flaskehalsredegørelsen. Så indtil da er det ren teori at diskutere antallet af medarbejdere i arbejdsformidlingssystemet.

For så vidt angår uddannelsessystemerne, har der været en lang række tal inde i debatten, og jeg vil godt for at sikre, at vi alle

[Arbejdsministeren]

sammen anvender et rigtigt talgrundlag, bekræfte, at fra det faktisk anvendte beløb på arbejdsmarkedsuddannelserne i 1985 til finanslovsforslaget for 1986 er der totalt set et beskedent fald, nemlig 61 mill. kr., fra 1,698 mia kr. til 1,637 mia kr. Jeg vil godt sammenholde det med, at der i forhold til 1982 er sket en signifikant stigning. I 1982 var de faktiske udgifter 1,257 mia kr. I 1986 er der budgetteret med 1,637 mia kr. Der er mulighed for, at der kommer yderligere midler ud af de 125 mill. kr., som vi ikke har udmøntet endnu.

Det vil altså sige, at det er et område, hvor der er sket en ganske kraftig stigning i bevilningerne over en fire års periode – erkendt, en lille nedgang fra 1985 til 1986.

Jeg har af gode grunde ikke på nuværende tidspunkt antallet af kursusuger inden for specialarbejderuddannelsen i 1986, men tallet var i 1982 19.984 og i 1985 22.100, altså en stigning. Hvis vi ser på efteruddannelsen for faglærte, ser vi, at tallet har været stabilt, omkring 8.100 i 1982 og i 1985. Så det er urimeligt og misvisende at tale om markante nedskæringer, når man ser det i perspektiv.

Men bortset fra det er vi enige om, at det, det drejer sig om nu, er, hvordan vi konstruktivt i fællesskab kan finde ud af et system, hvor man decentralt ude i regionerne hurtigt kan foretage en tilpasning mellem det behov, der er for uddannelser, og de uddannelser, der skal gennemføres, bl.a. på specialarbejderskolerne og i arbejdsmarkedsuddannelsessystemet.

Jeg synes – det er derfor, jeg indledte med at sige, at vi nu står ved en skillevej – at vi skal lade være med at diskutere de berømte 5.455. Lad os, som hr. Estrup var inde på, koncentrere os om: hvor vil det være galt på længere sigt? Hvad kan vi gøre for at forhindre, at det går galt, sådan at vi kan forhindre en rigtig flaskehalsdebat ved, at vi har taget fat i god tid og ikke har ventet på, at vi først skulle have dokumenteret, at der var 50.000 stillinger, som ikke var besat, og 200.000 arbejdsløse? Det er meget mere spændende at gøre det, inden problemet er blevet stort.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg er enig i, at vi står ved en skillevej. Vi har af tidligere arbejdsministre – det kan den

nuværende arbejdsminister naturligvis ikke hæfte for – i tide og i utide fået at vide, at der skulle ske noget i arbejdsformidlingssystemet med hensyn til ny teknologi. Vi har fået at vide, at det hastede, og at det ville ske i 1986. Det kan jeg så forstå ikke sker. Man har tanker, og man har måske endda også en fornuftig plan. Det lyder jo rimeligt og fornuftigt. Men der er ikke lavet tidsplaner, der er ikke afsat midler, i hvert fald ikke efter hvad jeg hørte. Hvis jeg har hørt forkert, vil jeg godt have at vide, hvor mange penge der rent faktisk er sat af til EDB i arbejdsformidlingssystemet.

Jeg kan i og for sig godt forstå, hvis der foregår nogle forhandlinger – det er nye tal – at man så ikke konkret kan sige til mig, at det er 145 eller 110 eller hvor mange der skal fyres i arbejdsformidlingen. Men kan arbejdsministeren her fra folketingets talerstol give en garanti for, at antallet af medarbejdere i arbejdsformidlingen fastholdes på det nuværende niveau? Jeg synes, det ville være flot, hvis arbejdsministeren kunne give en sådan garanti.

Det er også korrekt, og jeg synes, det er flot, at arbejdsministeren erkender, at der er sket en nedgang, og at der i et tidsperspektiv er sket en forøgelse af arbejdsmarkedsuddannelserne. Det ved vi alle sammen godt herinde, for vi har været med til at bevilge penge, vi har været med til at presse på for at få bevillingerne igennem. Men det, vi kan se fra det ene år til det andet, er, at der sker en aktivitetsnedgang. Og det, vi kan se – det vil jeg godt spørge om – er, at der ude omkring på specialarbejderskolerne rent faktisk står lokaler tomme, fordi man mangler driftsmidler. Det er i virkeligheden en dårlig investering at investere i skoler, der står tomme.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg vil ligesom min forgænger i tide – og formodentlig også i utide – gentage, at der skal indføres EDB i arbejdsformidlingen. Jeg har forstået planerne under min forgænger på samme måde som under den nuværende arbejdsminister, nemlig at det var noget, der skulle ske i en fornuftig tidsrækkefølge. At det skal startes op i 1986, kan jeg bekræfte. Jeg kan ikke her og nu sige, hvor meget vi vil anvende på det i 1986, for det afventer den samlede prioritering i forbindelse med

[Arbejdsministeren]

den udmøntning af flaskehalsaktiviteterne, jeg lige talte om.

Det er selvfølgelig fristende, når fru Jytte Andersen siger, at det kunne være flot, hvis den nye arbejdsminister kunne garantere, at der ikke skete nogen som helst afskedigelser i arbejdsformidlingssystemet. Det kunne måske nok i fru Jytte Andersens terminologi være flot. Det ville også være rygende naivt. Derfor har jeg ikke tænkt mig at kommentere det spørgsmål yderligere, end at vi ser på bemandingssituationen i arbejdsformidlingen, og vi vender tilbage med tallene, når vi er færdige med forhandlingerne.

For så vidt angår udnyttelsen af specialarbejderskolerne er det, som jeg har sagt, en af de ting, vi ser på i forbindelse med en vurdering af, hvilke behov der er for specialarbejderuddannelser. Vi forhandler for øjeblikket de budgetforslag, der er kommet ind fra skolerne via direktoratet og nu ligger i departementet til yderligere bearbejdning.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Vi kan altså konstatere, at der vil ske reduktioner i personalestaben i arbejdsformidlingen, ud fra det svar, arbejdsministeren gav.

Der er i og for sig ikke nogen grund til at lave nye redegørelser om behovet på specialarbejderområdet, fordi skoleudvalgene og brancheudvalgene har opgjort behovet til 21 pct. Man kan bare bevilge 21 pct. mere, så er behovet imødekommet, og så forhindrer vi, at der i fremtiden opstår flaskehalsproblemer, for vi er jo enige om, at det ikke må ske.

(Kort bemærkning).

Ove Jensen (FP):

Inden man bliver mere uenige om, hvor mange midler der skal tilflyde arbejdsformidlingskontorerne, kunne man jo også begynde at tænke i helt andre baner. Man kunne simpelt hen nedlægge alle arbejdsformidlingskontorer. Jeg er 110 pct. overbevist om, at det ikke ville gøre den fjerneste forskel med hensyn til flaskehalsproblemer og andre ting. Der ville være nøjagtig den samme beskæftigelse. Der ville nærmest blive en bedre fordeling, hvis man ordnede det problem ved

annoncering i de lokale blade eller lod det hele gå tilbage til fagforeningerne.

Jeg vil godt advare imod, at man poster endnu flere penge ud til EDB-anlæg og andre ting på de kontorer. Det er fuldstændig nytteløst.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg vil blot sige til hr. Ove Jensen, at vi mener, arbejdsformidlingen spiller en rolle i forhold til flaskehalsproblemer og på anden vis, så hr. Ove Jensens forslag kan jeg ikke følge.

Jeg vil sige til fru Jytte Andersen, at man ikke kan konkludere noget som helst om bemandingen i arbejdsformidlingssystemet på nuværende tidspunkt – bare for en sikkerheds skyld.

Med hensyn til bevillingerne til specialarbejderskolerne synes jeg egentlig, det var et interessant budgetprincip, fru Jytte Andersen afslørede at socialdemokratiet vil anvende, når det engang om 10–20 år måske igen får regeringsmagten: vi tæller simpelt hen sammen, hvad man ønsker i de enkelte enheder ude omkring i systemet, og så lægger vi bare det ind i finansloven. Ikke noget med, at vi centralt skal vurdere, om der nu også er rimeligt behov, at vi centralt skal prioritere, hvor pengene skal anvendes, for vi har jo uanede midler, vi bare kan sprøjte derudad, og vi behøver ikke centralt at vurdere de ønsker, der kommer fra det decentrale niveau. Sådan har vi ikke tænkt os at arbejde i arbejdsministeriet i hvert fald.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne indledningsvis bekræfte, at det er regeringens mål, at vi som hovedregel i undervisningssektoren skal kunne optage alle ansøgere på områder med gode eller rimelige beskæftigelsesmuligheder. Derfor har vi øget antallet af pladser på disse områder med 35 pct. de sidste tre år. Det har ført til en begrænsning på 25 pct. i antallet af pladser på de øvrige områder, men denne begrænsning er i hovedsagen sket ved, at der er lukket kapacitet i takt med, at ansøgerne er udeblevet. Der er altså ikke tale om, at vi har skærpet adgangsbegrænsningen alt i alt på disse områder.

Min næste bemærkning vedrører specielt EFG. Der har været rejst tvivl om den garan-

[Undervisningsministeren]

ti, jeg har udstedt med hensyn til, at alle kan blive optaget på jern og metal, bygge og anlæg og handel og kontor. Jeg vil gerne gentage garantien og understrege, at den ingenlunde er urealistisk. Der har meldt sig 35.000, der er 30.000 pladser inden for de pågældende områder, men man skal huske, at fra tilmeldingen og til skolestart er der traditionelt et frafald for handels- og kontorområdet på 15 pct. og for de tekniske områder på 30 pct. Når dertil kommer, at vi agter at søge om ca. 1.000 ekstra pladser, er der ingen tvivl om, at man kan udstede den garanti, jeg har udstedt. Man kan oven i købet stille i udsigt, at også de ansøgere, der ikke har meldt sig rettidigt, men som kommer senere, kan blive optaget.

Jeg er ked af, at der har været rejst tvivl om dette. Jeg synes, at når en minister giver en sådan glædelig garanti, så skulle man sige: det var da dejligt, i stedet for at prøve at opstille alle mulige forkerte regnestykker for, hvordan der kan blive problemer med at opfylde den garanti.

Man har sagt, at der mangler 10.000 pladser. Det gør der ikke. Der mangler 5.000, og det skal altså sammenlignes med, at der traditionelt er meget stort frafald. Dette frafald skal man heller ikke gøre til et problem, for de frafaldne befinder sig for halvdelen vedkommende i en anden uddannelse og for tredjedelen vedkommende i arbejde. Det er kun omkring 10 pct. af dem, der falder fra før skolestart, blot er ledige.

Dette var blot et par supplerende oplysninger til en aktuel debat, som jo også blev berørt under debatten her i dag.

Det er rigtigt, at vi opererer med 16 pr. hold i EFG-systemet, og det er lidt mere, end vi tidligere har opereret med, men det er ikke mere, end man opererer med i Norge og i Sverige og i alle andre lande. Men Danmark har stadig det dyreste erhvervsuddannelsessystem i hele verden. Det vil jeg vædde på, hvis der er nogen, der vil indgå et væddemål.

Så har vi efteruddannelsesloven, som vi desværre ikke fik den bredeste enighed om. Socialdemokratiet ville ikke være med. Man ville hellere have betalt frihed til uddannelse, og dette har vi også hørt noget om i dag. Regeringen har ønsket at gå praktisk, pragmatisk til værks. Der er et konkret efteruddannelsesbehov. Vi stiller i 1986 en ramme på 110 mill. kr. til rådighed til opfyldelse af dis-

se behov, til udvikling af lokale kurser dér, hvor man er sikker på der er et behov. Garantien for, at behovet er der, søger vi i, at der er en vis virksomhedsbetaling. Så har vi sikkerhed for, at man ikke laver noget, som ingen er interesseret i, og samtidig er der garanti for, at arbejdsløse og andre, der gerne vil deltage på disse hold, kan komme med. Det er altså ikke et eksklusivt system. Det er ikke nogen eksklusive uddannelser, der her oprettes.

Vores budskab til virksomhederne er, at de ved hjælp af bl.a. denne lov skal opskole deres egne medarbejdere i stedet for at hugge hinandens, og det er en meget vigtig pointe, når man taler om flaskehalsproblemer. Det er nemlig sådan, at der naturligvis er et stort misforhold imellem de kvalifikationer, der er brug for i de ledige job, og de kvalifikationer, de fleste arbejdsløse har. Den rigtige måde at få løst det problem på er sandsynligvis ikke at tro, at man kan give alle de arbejdsløse lige nøjagtig de kvalifikationer, der mangler. Den rigtige måde er sandsynligvis, at virksomhederne opskoler nogle af dem, de har ansat, og derefter får nogle arbejdsløse ind i de job, som derved bliver ledige.

Dette tror jeg er den rigtige strategi, og derfor vil jeg lægge megen vægt på, at vi nu får det mest mulige ud af denne nye efteruddannelseslov, som lige er trådt i kraft.

(Kort bemærkning).

Søvnald (SF):

Det har været et gennemgående tema i venstres ordførers indlæg tidligere på dagen, at man skulle lytte til de folk, der var tæt på. Lad os nu prøve det vedrørende det emne, undervisningsministeren var oppe og redegøre for, nemlig EFG-området, og spørg de folk, der er tæt på: hvordan ser det ud i sommeren 1986, hvor der er 10.000 flere tilmeldte, end der er pladser, og hvor det specielt ser vanskeligt ud på jern og metal, bl.a. fordi der er 1.000 flere tilmeldt, end der var sidste år, og fordi der mangler 1.700 pladser alene på jern- og metal-området, bl.a. fordi flere piger har søgt over på området?

Nu hørte jeg ministeren give sig lidt i forhold til tidligere meget håndfaste garantier. Sådan som jeg husker ministeren, sagde han, at som hovedregel var der plads til alle, hvis de vel at mærke søgte inden for områder;

[Søvndal]

hvor der var gode beskæftigelsesmuligheder. »Som hovedregel«, hvor meget er det? Er det plus/minus 10–20 pct.? Vi har til hensigt at følge det op og skrive til ministeren, bede folk henvende sig, hver gang de får afslag på at komme på EFG.

Disse tal er så langt fra hinanden, at de ikke kan nå hinanden. Det siger de folk, der er tæt på, og det var jo dem, vi ifølge venstres ordfører skulle lytte til.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Jeg synes også, det er nogle interessante betragtninger, undervisningsministeren her lægger frem. Det, man kan spørge sig selv om, er, hvilket formål sådanne betragtninger har. Der var ikke nogen tilbagevisning af det, der har været inde i polemikken omkring disse ting, nemlig at 10.000 unge ikke fik en plads sidste år og nok heller ikke får det i indeværende år, som situationen tegner sig.

Man bruger den slags tal; man bruger den slags formuleringer, piller grupper ud og siger: nu ved vi, hvor mange der er på det her område, og her er der nok sandsynlighed for, at vi kan dække ind. Hvad med alle de øvrige områder, hr. undervisningsminister? Det, der interesserer ungdommen, er, om der er pladser nok i systemet.

Det fører mig ind på noget andet, som jeg også er nødt til at stille spørgsmål om: 35 pct. af hvad? 25 pct. af hvad? Er det det samme udgangspunkt, eller bruger man flere i den ene kasse, end man bruger i den anden kasse? Så bliver resultatet unægtelig et andet.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Det sidste spørgsmål kan jeg belyse ved en tabel, som jeg troede var vedhæftet som bilag til flaskehalsredegørelsen. Det er den ikke. Jeg skal i hvert fald sørge for, at hr. Ole Vagn Christensen får den. Folketingets medlemmer har fået den ved adskillige lejligheder, og jeg skal meget gerne sende hr. Ole Vagn Christensen et ekstra eksemplar.

Det er ikke helt det samme, de to procenter er taget af, og det har jeg heller ikke påstået. Det er fuldstændig ligegyldigt for det, der var mit ærinde med det, jeg sagde.

I øvrigt kommer man ved hr. Søvndals og hr. Ole Vagn Christensens indlæg til at tænke på den romerske kejser, der ikke kunne

lide sendebud, der kom med dårlige nyheder. Sådanne sendebud blev halshugget, og derfor kneb det for kejseren at få realistiske beretninger fra fronten, hvor det jo mod slutningen af det romerske riges tidsalder gik dårligt.

Hr. Søvndal og hr. Ole Vagn Christensen har det modsat denne romerske kejser; de kan ikke lide ministre, der kommer med gode nyheder. Det kan hr. Nørgaard-Sørensen heller ikke. Når en minister kommer med en god nyhed i retning af en garanti for, at man kan blive optaget, så helmer de ikke, før de har fået lavet overskrifter i alle aviser om, at det passer nok ikke, der mangler en hel masse pladser, og det kan ministeren slet ikke, og han må ikke være rigtig klog.

Det er utroligt, at man ikke vil tro mig på mit ord, og at man ikke i stedet for vil holde mig fast på mit ord, når jeg siger, at vi optager alle, der melder sig rettidigt på jern og metal, handel og kontor og bygge og anlæg. Vi tilføjer, at vi håber også, at de, der ikke har meldt sig rettidigt, kan få plads.

Med hensyn til, om alle kan få plads lige nøjagtig på den skole, de har søgt, siger vi: nej, det kan de ikke være 100 pct. sikre på. De kan risikere at blive henvist til naboskolen.

Med hensyn til, om alle kan blive optaget til august, siger vi: nej, man kan i værste fald risikere at blive optaget i forbindelse med vinteroptagelsen til januar. Det er det sene, men vi håber, at der ikke er nogen, som vil blive henvist til vinteroptagelsen.

Jeg har redegjort for disse ting præcist i pressemeddelelser og over for folketingets uddannelsesudvalg, og der er ingen grund til, at hr. Søvndal nu gentager, at der mangler 10.000 pladser. Er det dog ikke muligt, at vi kunne lade det, der siges her, gå ind gennem øregangene hos hinanden?

Jeg har lige i mit første indlæg forklaret, at det er 5.000 pladser, der mangler, og at det skal stilles op over for, at der traditionelt på handels- og kontorområdet er et frafald på 15 pct. og på de tekniske områder på 30 pct. Når dertil kommer, at vi vil søge om 1.000 ekstra pladser, så går regnestykket altså op. Og hvis det ikke går op, så må vi søge om 1.100 pladser i stedet for.

(Kort bemærkning).

Ole Vagn Christensen (S):

Jeg takker undervisningsministeren for svaret. Det tyder på en vis ærlighed, når man siger, at det grundlag, man har lagt frem, da man holdt sin tale her for et lille øjeblik siden, ikke var det samme, når man talte om procenterne. Sådan kunne det meget nemt komme til at se ud for alle dem, der hører, alle dem, der læser, alle dem, der ser dette skrevet ned. Det er ikke første gang, vi har set den udtalelse, hr. undervisningsminister.

Jeg synes ikke, der er nogen grund til, at undervisningsministeren reagerer, som han gør. Jeg synes, vi har behov for en god og saglig drøftelse om ungdommens forhold i dette land. Vi har ikke brug for, at den bliver foregøglet nogle forkerte tilstande, således at den får det komplekse, at det er den, der er noget i vejen med, hvis det i virkeligheden er politikerne, der er noget i vejen med, fordi man ikke kan kommunikere på en god og ordentlig måde.

Jeg håber, at vi kan få problemerne lagt frem – det gælder også arbejdsministerens område – således at vi kan se, hvordan den reelle situation er. Der er meget, der tyder på, at de udtalelser, undervisningsministeren er kommet med, slører tingenes tilstand en lille smule. Jeg siger kun »en lille smule«, for det er meget svært at se, hvor meget det i virkeligheden dækker over.

Undervisningsministeren burde se lidt mere positivt på det. Kritik kan være sundt og kan føre os i den rigtige retning. Jeg synes ikke, at den besparelsesfilosofi behøver at ramme alle grupper, især ikke vore unge mennesker.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg er ikke spor imod kritik. Jeg er imod forkerte oplysninger, og jeg er imod, at man anfægter rigtige oplysninger.

Finansministeren (Palle Simonsen):

Flere af ordførerne har givet udtryk for, at det i virkeligheden var et sundhedstegn, at vi nu havde en debat om flaskehalsproblemer. Det er jeg enig i. Det er i virkeligheden udvikling i beskæftigelsen. Som det er understreget af flere ordførere, er der gennem de sidste 3½ år etableret 150.000 nye arbejdspladser. De er først og fremmest etableret i

den private sektor, og derfor er det ikke mærkeligt, at der er nogle områder, der ikke kan få den arbejdskraft, de aktuelt har behov for.

På baggrund af denne konstatering er det lidt overraskende at møde en trio, kunne man kalde det, bestående af fru Jytte Andersen, fru Elisabeth Bruun Olesen og hr. Søvn-dal, som har haft et kolossalt højt aktivitetsniveau under denne debat, men i virkeligheden først og fremmest har brugt aktivitetsniveauet til at give indtryk af, at flaskehalsproblemer ikke eksisterer. Det eneste, der er værd at debattere, er budgetterne for arbejdsmarkedsuddannelserne og for arbejdsformidlingen.

Jeg var oven i købet meget imponeret over fru Jytte Andersens kommentarer til arbejdsministerens oplysninger om budgettet. Fru Jytte Andersen sagde: det var da godt, at der kom den lille indrømmelse, at der var en lille nedgang i aktivitetsniveauet fra 1985 til 1986 i arbejdsmarkedsuddannelserne. Arbejdsministeren havde meget klart givet udtryk for, at aktivitetsniveauet over 4 år har været stærkt stigende. Fru Jytte Andersen sagde uden at fortrække en mine: ja men vi kender godt tallene her i folketinget. Det skulle man ikke tro fru Jytte Andersen gjorde, når man tager de indlæg i betragtning, som fru Jytte Andersen er kommet med næsten i relation til hver eneste ordfører.

Jeg synes på en måde, det er lidt skuffende – det vil jeg godt sige ligeud – at socialdemokratiets ordfører ikke har haft flere konstruktive bidrag i denne debat, end tilfældet har været. Vi har kun hørt om betalt frihed til uddannelse og så den kritik, som jeg for et øjeblik siden har omtalt, men ingen positive bidrag.

Regeringen nedsatte, som man vil vide, i efteråret 1985 et ministerudvalg for at prøve at se, hvordan man kunne løse kommende flaskehalsproblemer, i bestræbelserne for at koordinere indsatsen på alle de områder, som har relation til dette tema. Vi valgte at give folketinget en redegørelse om vore planer. Det havde for så vidt ikke været nødvendigt, vi kunne jo bare have fremsat de nødvendige lovforslag og udarbejdet de nødvendige bekendtgørelser og aktstykker til finansudvalget osv., men vi fandt faktisk, at problemet var så vigtigt og fremadrettet, at det var rigtigt, at folketingets partier kunne

[Finansministeren]

komme med deres bud på løsningen af problemerne. Men vi kan i dag konstatere, at socialdemokratiet i realiteten intet konstruktivt bud har på dette problem.

Både arbejdsministeren og undervisningsministeren har givet svar på de spørgsmål, der er stillet på de respektive områder. Jeg skal derfor holde mig til nogle mere generelle betragtninger og for det første sige, hvad angår flaskehalsproblemer, altså hvorvidt de eksisterer eller ej: denne redegørelse er jo ikke udarbejdet på grundlag af en nøjagtig statistik i en given situation. Der er indsamlet nogle oplysninger, og vi har antydnet, hvor der er begyndende problemer. Jeg synes i øvrigt ikke, at debatten om, hvorvidt flaskehalsproblemerne er store eller små, er særlig væsentlig. Det, der er afgørende, er at få taget fat på styringsproblemerne, således at vi er klar til at løse problemerne, efterhånden som de opstår. Med den gunstige og positive beskæftigelsesudvikling, vi har, ved vi, at de under alle omstændigheder kommer, og man kunne med fuld ret anklage regeringen, hvis den ikke foretog sig noget som helst.

Dette her er jo ikke et spørgsmål om bevilninger til arbejdsmarkedsuddannelser isoleret. Det er et spørgsmål om, hvordan vi får hele vores arbejdsmarkedspolitiske system, hele vores uddannelsespolitiske system til at fungere mere fleksibelt og koordineret. Men der er jo også mange andre ting, der gør sig gældende. Vi arbejder med byggeriet, som hr. Bollmann var inde på, og som også er omtalt i redegørelsen, men som ikke har fået nogen kommentarer med i dag. Det er et spørgsmål om industripolitik eller erhvervs politik i bred forstand. Der er mange elementer, der hører sammen i bestræbelserne på at få flest muligt i arbejde.

Her vil jeg godt ind på et andet spørgsmål, som jeg mener er centralt: jeg har altid opfattet det sådan, at socialdemokratiet var meget interesseret i at løse beskæftigelsesproblemet. En væsentlig forudsætning for, at vi reelt kan komme til bunds i de problemer, vi har på arbejdsmarkedet, er jo i virkeligheden, at barrierer, som er hindrende for, at folk kan komme i arbejde, bliver fjernet, og det er i virkeligheden det, vi vil.

Når det er blevet sagt fra flere ordføreres side, at der ikke er meget konkret, så er det jo normalt en god påstand at fremføre. Men dette her er jo heller ikke et lovforslag; det

er udtryk for regeringens principielle holdning til, hvordan vi skal løse problemerne, ikke blot i dag og i morgen, men også i 1987 og 1988 og 1989. Det er den langsigtede politik på området, som vi her vil operere ud fra og komme med konkrete initiativer til. Det er som sådan, redegørelsen skal ses. Der er da også i redegørelsen nævnt initiativer, som allerede er gennemført i folketinget, men hvor det er udmøntningen, det drejer sig om, eksempelvis arbejdsmarkedsuddannelseslovgivningen, hvor bekendtgørelserne er under udarbejdelse på nuværende tidspunkt.

Der er nævnt mange andre initiativer, som først kan bringes frem til folketinget, når de respektive udvalg er færdige med deres arbejde, men det er en samlet strategi for en bedre kobling mellem behovet for arbejdskraft og de uddannelses tilbud, der er tale om.

I den forbindelse kan jeg ikke undlade at sige til fru Jytte Andersen, at de problemer, som ligger i dette tema, jo ikke løses ved betalt frihed til uddannelse. Hvordan får vi en bedre overvågning af arbejdsmarkedet? Hvordan bliver vi bedre i stand til, når vi ved, hvilke arbejdskraftbehov der er, da at tilpasse uddannelsessystemet til at dække disse behov? Det er jo det, det i virkeligheden handler om, når vi skal indsnævre det, og dér er temaet betalt frihed til uddannelse efter min mening ikke noget svar.

Jeg kunne også godt tænke mig at spørge fru Jytte Andersen, når der bliver talt om decentralisering, som jo er et andet væsentligt programpunkt i denne redegørelse, om socialdemokratiet er af den opfattelse, at vi faktisk skal centralisere mere. Jeg troede egentlig, socialdemokratiet også var tilhænger af, at kompetencen til at træffe beslutninger skulle lægges så langt ud i vores systemer som overhovedet muligt. Det er faktisk noget ret nyt i forhold til ikke mindst det arbejdsmarkedspolitiske område, at der bliver understreget et meget kraftigt behov for decentralisering, og det overrasker mig, hvis socialdemokratiet ikke er parat til at medvirke til en sådan decentralisering.

Fru Jette Thomsen har i forbindelse med decentralisering direkte spurgt, hvad vi egentlig mener. Ja, som jeg har givet udtryk for for et øjeblik siden, er det vigtigt at få koblet forbindelsen mellem lokale oplysninger om arbejdskraftbehovet og de lokale ud-

[Finansministeren]

dannelsesstilbud, og forudsætningen for, at vi kan få noget ud af de oplysninger, vi her får, og de uddannelsesstilbud, der er, er, at der er en lokal beslutningskompetence de respektive steder.

Så ved jeg godt, at vi kommer til den indsnævring af definitionen, som er vanskelig: hvem er det så, man skal decentralisere til? Den diskussion føres for øjeblikket bl.a. i den arbejdsgruppe, som organisationerne er indgået i, for det er klart, at ikke mindst organisationerne – og det gælder såmænd nok på begge sider af bordet – vil være træge i forhold til det reelle ønske om at lægge beslutningskompetencen så langt ud som muligt; det tror jeg ikke der er nogen tvivl om. Men organisationerne har dog været parate til at gå ind i diskussionen, og et af de mål, der er stillet op for den drøftelse, man skal have med organisationerne, er netop at få defineret og klargjort, hvordan vi kan komme længst muligt med decentraliseringsprincippet.

I den forbindelse vil jeg godt sige, at jeg er meget glad for, at organisationerne har taget så positivt mod det udspil, som er kommet. Der er faktisk en meget stor afstand mellem, hvad LO har meddelt, og så det, fru Jytte Andersen har givet udtryk for her i dag. En meget stor afstand.

Det er da klart, at LO har mange kritiske bemærkninger til redegørelsen, som den foreligger, men det, der er positivt, er, at både LO, AC og FTF sammen med Dansk Arbejdsgiverforening er gået ind i en arbejdsgruppe med repræsentanter for arbejdsministeriet, undervisningsministeriet og finansministeriet for at konkretisere og blive enige om definitioner på de forskellige ting, som er omtalt i rapporten, og jeg tager hatten af for, at organisationerne alle har været parate til at gøre det og også gøre det inden for en relativt kort periode. Det, vi opererer ud fra, er, at der i hvert fald ikke senere end om en måned gerne skulle være nogle resultater fra den arbejdsgruppe, så vi kan komme videre i de konkrete initiativer i forhold til folketinget og i forhold til de bevilgende myndigheder.

Men min hovedbetragtning skal være den, at vi er meget tilfredse med organisationernes modtagelse af redegørelsen, tilfredse med, at de er gået ind i et gruppearbejde om dette spørgsmål, således at vi forhåbentlig

kan fremskynde initiativerne. Og jeg synes, det er vigtigt at understrege – og lad det så være min slutbemærkning – at disse initiativer har det meget afgørende formål at sikre, at der ikke bliver blokeringer af den økonomiske vækst som baggrund for at skaffe flere arbejdspladser. Dette her er jo i virkeligheden et forsøg på at løse arbejdsløshedsproblemet hurtigere, end det ellers ville blive løst, og det er jeg lidt overrasket over at den trio, som jeg omtalte på et tidspunkt, ikke har været parat til at kvittere mere for.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Som en del af den trio skal jeg præcisere, at jeg faktisk ikke har bortforklaret, at der skulle eksistere flaskehalsproblemer. Jeg har ikke på noget tidspunkt benægtet, at det kunne være et problem; jeg har bare sagt, at jeg ikke ved ret meget om det. Jeg har sagt, at redegørelsen er et for dårligt udgangspunkt for en diskussion, og så har jeg udtrykt forundring og skuffelse over, at flaskehalsproblemet, problemets indhold og problemets omfang, var så dårligt belyst i redegørelsen. Der manglede en analyse af, hvorfor flaskehalsproblemet overhovedet skulle opstå, hvis det altså er opstået, og hvorfor der er så stort et svælg mellem de arbejdsløses kvalifikationer og de kvalifikationer, som arbejdsgiverne åbenbart ønsker. Hvordan kan det være, at man i redegørelsen kan sige, at der også er et problem f.eks. inden for nærings- og nydelsesmiddelindustrien, hvor der samtidig er en arbejdsløshed på over 9 pct., og hvordan afhjælper man det svælg, som der tilsyneladende er? Et eller andet er der galt, hvis begge dele skal være rigtigt, nemlig at der dels er et flaskehalsproblem, dels er så stor arbejdsløshed. Der synes jeg ikke vi er kommet videre i diskussionen i dag, for det mangler vi stadig væk svar på.

Jytte Andersen (S):

Finansministeren var skuffet over, at der ikke var kommet positive bidrag fra socialdemokratiet, og det er jeg naturligvis ked af, for jeg opfattede finansministeren som meget lyttende, og jeg nævnte faktisk en lang række ting, som jeg syntes vi skulle lægge vægt på, når vi nu på et eller andet tidspunkt var blevet enige om udgangspunktet, som vi altså

[Jytte Andersen]

ikke er enige om for nærværende. Men så kunne vi dog mødes på det udgangspunkt, at vi skal sikre, at der ikke opstår flaskehalsproblemer i fremtiden.

Det, jeg faktisk sagde i min ordførertale, var, at jeg synes, at virksomhederne skulle med ind i billedet og gøres økonomisk ansvarlige. Det er også nævnt fra SFs side, at virksomhederne skulle forpligte sig til at anmelde arbejdskraftbehov, at vi skulle skaffe flere ressourcer til den udvikling, der er nødvendig både i erhvervsuddannelserne og i arbejdsmarkedsuddannelserne, og at vi i det hele taget skulle lægge op til et bedre udviklingsarbejde, sådan at man fik en samordning imellem ungdomsuddannelserne på den ene side og voksenuddannelserne på den anden side. Jeg har også nævnt, at det var vigtigt at få nogle analyser, som gjorde, at vi blev bedre i stand til at foretage en uddannelsesplanlægning, altså kvalifikationsanalyser og behovsanalyser. Det er nogle af de ting, jeg har sagt, ikke bare i min ordførertale, men også senere hen.

Det, vi derimod har vendt os imod, det er yderligere nedskæringer på uddannelsessystemet, det er en højere grad af markedsstyring og en decentralisering, hvis den er efter, havde jeg nær sagt, undervisningsministerens model, som jo nogle gange giver det indtryk, at det er dem, der ikke arbejder med tingene, der er med i udvalgene.

Der er på dette område ikke nogen uenighed imellem LO og socialdemokratiet. LO er gået ind i udvalgsarbejdet ud fra de samme forudsætninger, nemlig at der skulle sikres en vis bredde i uddannelserne, og at der skulle sikres en vis indflydelse for de institutioner, som har med uddannelserne at gøre, og de organisationer, der har noget med sagen at gøre.

Den decentralisering, som jeg synes fungerer godt for øjeblikket, og som jeg altså ikke rigtig ser nogen grund til at ændre ved, den foregår jo både i brancheudvalgene og i skoleudvalgene, som sammen med det lokale erhvervsliv er involveret i at finde ud af, hvad der er behov for på det lokale område, og her ser jeg altså ikke noget behov. Der kan selvfølgelig altid være behov for at vurdere et system, men at lægge op til nogle nye styringsmekanismer ser jeg altså ikke noget decideret behov for.

Jeg tror, det er kolossalt vigtigt i det arbejde, som foregår i det udvalg, som finansministeren nævner, at holde fast i, at der skal være et generelt højt uddannelsesniveau, og at der skal sikres en bredde i uddannelserne, for det er faktisk den bedste garanti for, at de, der kommer ud af uddannelsessystemet, også kan bruges.

Her vil jeg gerne bruge et eksempel, som også har været draget frem i dag, nemlig glæden over, at virksomhederne kan bruge akademikere. Den glæde deler jeg i og for sig meget langt hen ad vejen, eller rettere sagt til fulde. Dansk Arbejdsgiverforening har jo i den forbindelse sagt, at det ikke gør noget, at de akademikere, som er arbejdsløse, og som vi har brug for, ikke kan det praktiske; de har så god og høj en almen viden, at vi nok selv skal sørge for, at de kan det praktiske. Og det er i virkeligheden det udgangspunkt, vi har i uddannelsespolitikken: alle skal sikres et så højt alment niveau som overhovedet muligt; så skal de såmænd nok lære at betjene maskiner og teknik i den efteruddannelse, vi efterfølgende har.

Så vil jeg godt vende mig til hr. Bollmann, som i sin ordførertale var inde på noget meget centralt, som ikke blev kommenteret fra finansministerens side, og det var selvfølgelig, fordi han var mest optaget af at skælde ud på denne trio. Hr. Bollmann sagde, at når man tænkte på og talte om mobilitetsproblemet, så var det vigtigt også at være opmærksom på, at man skulle sørge for, at de flytteudgifter, en familie måtte have, kunne kompenseres på en eller anden måde, at det blev gjort muligt at flytte fra den ene ende af landet til den anden, hvis det var det, der var behov for, hvis man havde en uddannelse, der var brugbar i Ringkøbing. Det synes jeg egentlig fortjener en positiv bemærkning, ikke bare fra min side, men forhåbentlig også fra finansministerens side.

Og så vil jeg da godt takke for alle de roser, der også er givet til den rapport, som KAD og Specialarbejderforbundet har lavet. Den har jeg i al beskedenhed selv været med til, og jeg synes egentlig, det har været meget nyttigt at have det udgangspunkt for denne debat. Selv om den forholder sig kritisk til et aktuelt flaskehalsproblem, siger den meget klart, at man gerne fra de to forbunds side vil være med til noget fremadrettet arbejde,

[Jytte Andersen]

som sikrer, at vi ikke ryger ind i et stort flaskehalsproblem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 126:

Forslag til folketingsbeslutning om offentlige indkøb af miljøvenlige køretøjer.

Af Anne Grete Holmsgård (VS) og Leif Hermann (SF).

(Fremsat 11/3 86).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Finansministeren (Palle Simonsen):

Sigtet med beslutningsforslaget, som folketinget her har til behandling, er at nedbringe forureningen fra bilernes udstødning. Regeringen er enig med forslagsstillerne i dette sigte. Det fremgik også af udtalelserne fra skatteministeren ved førstebehandlingen af lovforslagene nr. L 192 og L 193 samt beslutningsforslag nr. B 123 den 8. april 1986, og jeg kan som han henvise til den indførte afgiftslempelse for blyfri benzin. Vi kan også henvise til de bestræbelser, der udfoldes for at få de meget strenge amerikanske grænser for bilernes forurening indført i De europæiske Fællesskaber.

Imidlertid er der en del vanskeligheder forbundet med sådanne initiativer, og regeringen har derfor iværksat et udredningsarbejde til belysning af en række af de komplicerede problemer, som miljøspørgsmålet rejser.

Regeringen er således enig med forslagsstillerne i det ønskelige i at nedsætte forureningen fra bilernes udstødning. Det vil imidlertid være forhastet at træffe beslutning om, hvilke initiativer der bør tages, før de problemer, der er forbundet med sådanne initiativer, er tilbundsående undersøgt.

Som min kollega skatteministeren kan jeg derfor ikke give tilslutning til det stillede forslag, ikke fordi vi er uenige i sigtet, men fordi vi finder forslaget forhastet. Når det omtalte udredningsarbejde er tilendebragt, vil

regeringen tage stilling til, hvilke initiativer der eventuelt bør tages på området.

Specielt hvad angår indkøb af tjenestebiler for statens vedkommende, er der i øvrigt en række andre forhold, som må tages i betragtning. F.eks. kan en række specialkøretøjer først på et senere tidspunkt forventes at kunne leve op til miljøkravene, ligesom det generelt skal sikres, at kravene til sikkerhed og driftssikkerhed fortsat kan opfyldes.

På forhånd kan jeg derfor ikke give tilsagn om, at der vil blive tale om ændringer i det offentlige indkøb af køretøjer.

Camre (S):

Jeg vil godt starte med at udtrykke min uforbeholdne beundring for den dygtighed, hvormed regeringens medlemmer er i stand til at komme uden om oppositionens forslag. Det, oppositionen gør, og det, oppositionen siger, er enten surt, misundeligt eller som her forhastet. Jeg må sige, det er virkelig utroligt, at regeringens medlemmer kan få sig selv til at mene, at det enorme billand Danmark er i stand til på kvalificeret vis at komme og sige, at det er forhastet, hvad dette lille, sølle USA går og gør. Og det med driftssikkerheden er jo centralt, for tænk, her kører vi enorme strækninger som f.eks. fra København til Korsør; det er jo noget, der anderledes batter, end hvis man kører fra New York til San Francisco!

Jeg havde lejlighed til forleden dag at til-lade mig i en debat om det samme emne – katalytiske efterbrændere eller lignende teknikker – at sige: »If it's good enough for America, it's good enough for us.« Jeg vil ikke sige, at det er et udtryk, jeg vil hæfte på ret mange former for politik, men jeg vil i hvert fald hæfte det på bestemmelserne om miljøforskrifter for motorkøretøjer.

Jeg hæfter mig i forslagsstillerens bemærkninger ved, at det, man understreger, er, at forslaget sigter på, at man skulle opnå erfaringer i Danmark med en teknik, som ikke er alt for kendt. Det synes jeg er nyttigt, jeg synes, det er rigtigt, at staten går i forvejen.

Så hæfter jeg mig naturligvis også ved, at man klogelig har sagt, at der ikke er nogen fastlåsning på en bestemt teknik, men hæfter forslaget op på krav til udledningen af skadelige stoffer. Det må naturligvis også være det rigtige. Så er det op til diverse fabrikker